БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 176 (9931) | 1962 оной июлиин 27, пятница | Сэн 2 мүнгэн

НИИТЫНГЭЭ МАЛДА ҮБҺЭ, СИЛОС ЭЛБЭГЭЭР БЭЛДЭЖЭ АБАХЫН ТҮЛӨӨ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨ УЛАМ ҮРГЭНӨӨР ДЭЛГЭРҮҮЛЭЭ

ТЕХНИКЭЕЭ ХҮСЭД ДҮҮРЭНЭЭР АШАГЛАХА

Коммунизмын материально-хническэ үндэһэ һууриин эн далайсатайгаар бай-лагдажа эхилһэн энэ үедэ даймнай ажахын алишье барида техникэ бүтээсэ тэйгээр ашаглаха гээшэ мышленна үйлэдбэриин шухала асуудалнуудай эн болоно. Энээн тухай ПСС-эй XXII съездын шиид-бэринүүд соо онсо тэмдэг-гдэһэн байна.

Предприяти бүхэнэй үйлэд-ридэ ашаглагдажа байһан он түрэлэй станок, машина хэсэгүүдые һайнаар, дүүрэн өөрнь хэрэглэнгүйгөөр ажа-й бүтээсые дээшэлүүлхын рагүй. Энээнние зүбөөр ойл-ю, үйлэдбэри дээрээ тех-ическэ дэбжэлтэ туйлахын өө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр баадалсажа ороһон газар-л ажалай бүтээсые дээшэ-лхэ талаар толотомо үрэ гүүд туйлагдана. Юуб гэ-дэ, предприяти бүхэндэ тон он хүдэлмэришэд, илангаяа нженерно-техническэ хүдэл-рилэгшэд уралан нари-уулгын, ухаалан зохёолгын дэлмэри үргэдхэхын түлөө үрысөө үргэнөөр дэлгэрүүл-э, техникын хүсые дүүрэнээр рэглэнэ. Гэбэшье техникын эгдөөгүй ехээр хүгжөөгдэ-э байһан энэ үедэ хизаар-гдашагүй ехэ арга боломжо ирүүлэгдэнэ.

Республика доторнай тех-икын хүсые дүүрэнээр ашаг-ха асуудалые муу бэшээр иидхэжэ байһан предприяти-ууд яһала бии гээшэ. Тимлю-й цемент-шиферэй заводго ехникэ ашаглаха тухай асуу-ал муу бэшээр шиидхэгдэдэг олонхой. Заводой главна ин-енер Валентин Иванович труневичэй мүн бусад мэр-эжэлтэдэй гаргаһан үүсхэл роолдолго яһала һайшаалтай. нэ заводто цехүүд хоорондо элгэрһэн социалис мүрысөө-эй дүн һара, арбан хоногто алгагдадаг бэшэ, харин үдэр бүхэндэ гаргагдадаг болонхой. ройдоо 15—20 минутын тур-ада цехүүдые даагшанар ректорэй гү, али главна ин-енерэй кабинедтэ суглардаг. Үдэ үнгэрһэн сүүдхэдэ цех бүхэн даалгабаряа ямараар үүргээб гэжэ харахадаа, тех-икын хэр зэргээр ашаглагда-анда онсо анхарал хандуу-агдадаг байха юм. Хэрбээ али нэгэ цехтэ ямар нэгэ тү-хээрэлгын эбдэрһэн, миин байһан ушарай элирүүлэгдэ-бэл, дары хэмжээн абтадаг. Тэрэ түхеэрэлгын хэнэй гэ-мээр, юундэ миин байһаниинь тодорхойлогдожо, дутагда-лыень усадхаха болзор тог-тоогдодог байна.

Техникэ ашаглалгые иимэ шанга хиналтатайгаар эмхид-хээд байһан энэ заводто ажа-лай бүтээсын саг үргэлжэ дээ-шэлжэ байдагынь гайхалтай бэшэ. Һүүлэй үедэ цемент, шифер үйлэдбэрилхэ һара, квартал бүхэнэйнгөө даалга-барие ходо болзорһоонь урид дүүргэдэг, продукциингаа өөрынь үные доошолуулжал байдаг болонхой.

Иимэ һайшаалтай жэшээ-нүүдые тоолохо болоо һаа олон. Байгалай модоной баа-зын хүдэлмэри комплексноор оньһожоруулагданхай юм. Эн-дэхи хүдэлмэришэд модо уһанһаа гаргаха, хюрөөдэхэ, ашаалха түхеэрэлгэнүүдые дүүрэн хүсөөрнь ашаглаад байхадаа, үнгэрһэн хахад жэл соо ажа-лайнгаа бүтээсые аяар 40 процентээр дээшэлүүлжэ шадаа.

Машина техникые миин байлгангүй, һайнаар ашаглаха гээшэ үйлэдбэреэ ажахын тоосоогоор ябуулдаг предприя-тида экономическа тон ехэ уд-ха шанартай. Гэхэтэй хамта, республикымнай олохон пред-приятинуудта тус асуудал хангалтагүйгөөр шиидхэгдэнэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Илангаяа модо бэлэдхэлэй хүдэлмэриин муугаар табиг-даһан дээрэһээ трактор, авто-машина ба бусад техникэ бү-тээсэ багатайгаар ашаглагда-на. Байгша оной түрүүшын хахад жэл соо совнархозой модо бэлэдхэлэй управлениин предприятинуудай үйлэдбэ-ридөө шэнэ техникэ хэрэглэхэ түсэбые оройдоо 60 процент дүүргэһэн ушар ажахын энэ шухала хэрэгэй бирагүйгөөр табигдаһанине гэршэлнэ.

Хүрьбын, Итанцын, Шулуу-тайн леспромхозуудта модо ашаалга дээрэ кран, лебёдко гэхэ мэтэ техникэ муугаар хэ-рэглэгдэнэ. Илангаяа үбэлэй сагта тракторнуудай миин байха ушар али олон үзэгдэ-дэг. Гол шалтагаанинь юуб гэхэдэ, модо бэлэдхэлэй хо-лын пункт, участогуудта газаа хонуулагдаһан трактор ха-лаажа, ажалдаа гаратар ха-хад үдэр шахуу саг дэмы хо-сордог байха юм. Тэрэшэлэн техническэ харууһанай муу-гаар хэгдэдэг, капитальна за-һабариин хангалтагүй дээрэ-һээ модо шэрэдэг автомашина-нууд, мүн бусад техникэ дүү-рэнээр хэрэглэгдэнэгүй.

Эдэ бүхы дутагдалнууд предприятиин үйлэдбэридэ али болохо талаар һаад ушаруул-на. Техникэ ашаглаха асуу-дал гансахан леспромхозуудта бэшэ, харин барилгын орга-низацинуудта бүришье хан-галтагүйгөөр шиидхэгдэнэ. Совнархозой промышленна барилгануудые эрхилдэг трест-нүүдтэ хүсэ ехэтэ механизм, транспортна түхеэрэлгэ хэрэг-лэлгэдэ ехэ дутагдалнууд бии.

Ажалай бүтээсые дээшэ-лүүлхэ гол арга боломжонуу-дай нэгэн—техникэдэ эзэн ёһоор хандажа, тэрэнине зү-бөөр, аша үрэ ехэтэйгээр хэ-рэглэхэ асуудал арадаймнай ажахын бүхы һалбаринуудта нариинаар сахигдаха зэргэтэй. Предприяти, колхоз болон сов-хозуудташье нэн түрүүн ма-териальна урмашуулгын үндэ-һэ һуури дээрэ энэ зорилго туйлахада таарамжатай. Даа-жа байһан машина зэбсэгүүд-тээ техническэ харууһа һай-наар хэжэ, капитальна заһа-барида оруулангүйгөөр удаан саг соо ашаглахын түлөө мү-рысөө механизаторнуудай дун-да дэлгэрүүлхэ тон шухала. Автомобильна транспортын ажахынуудта энэ талаар һай-шаалтай дүй дүршэл яһала бии. Автомашинаяа капиталь-на заһабарида оруулангүй-гөөр хэдэн зуу мянган кило-метр ябадаг түрүү жолоошод олошорно. Тэдэнэй хүдэлмэ-риин дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй.

Техникэ һайнаар хэрэглэхэ гээшэ ганса нэгэ хүнэй туйла-ха хэрэг бэшэ. Энээнине эм-хитэй гуримтайгаар, механи-заторнуудай, хүдэлмэришэдэй шадабари мэргэжэл дээшэ-лүүлэн туйлаха болоно. Пред-прияти бүхэнэй хүтэлбэрилэг-шэд, партийна, профсоюзай организацинууд тус асуудалые шанга хиналта доро абаха зэргэтэй.

— Силостэ хадахаар тариг-даһан энэ хара таряамнай ехэ һайнаар, бүшэмэг үндэрөөр ур-гаа,—гэжэ Баргажанай совхо-зой главна агроном А. А. Ни-кульшин хөөрэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: силос бо-лохоор таригдаһан хара таряан, хүн машина хоёртой зэргэсүү-лэгдэнхэй.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВЭЙ фото.

Шанартай силос

КАБАНСК. (Телефоноор абтаба). Наратай сэлмэг үдэрнүүд тогтожо, үбһэ ху-ряалга, силос даралгын хүдэл-мэри һаадгүйгөөр ябуулагда-жа захалба. Малаа шэмэтэ тэжээлээр хүсэд хангаха зо-рилготой Кабанскын совхозой 1-дэхи отделениинхид ажалаа бүтээсэтэйгээр эмхидхэнэ.

Энэ жэлдэ тус отделенидэ газар дээрэ силос дараха ар-га үргэнөөр хэрэглэгдэхэ юм. Мүнөө хара таряанай ногоон ургасаар силос дарагдана. Бүхыдөө эндэ 120 тонно һайн шанартай силос бэлдэгдэжэ абтаа.

В. Смолин.

Шарга дээрэ һүрилэгдэнэ

Ажахын тоосоондо ороһон Цыдыповэй даадаг хонишо-дой бригадада 23 хүн ажал-лана. Тэдэнэр үбһэ сабшалга-даа эмхитэйгээр орожо, 2800 центнер үбһэ соможо абаа. Һүринүүдэйнь олонхи шарга-нууд дээрэ һүрилэгдөө. Косил-кашад Морхо Базаров, Вик-тор Цыбиков гэгшэд үдэртөө 5 гектар хүрэтэр сабшанад, мүн бригадын гэшүүд З. Ухи-нова, Г. Елтунова, һүри хаяг-ша Цэдэн Бадмаев гэгшэд үдэрэйнгөө даабарие үлүү-лэн дүүргэнэ.

Энэ бригадынхид ажал дээ-рээ шалгаржа совхозойнгоо дирекциин, партийна комите-дэй ба хүдэлмэришэдэй коми-тедэй Улаан туг, мүнгэн шан-да хоёрдохёо хүртэбэ.

—Бидэ үбһэ хуряалгын дүү-рэтэр Улаан тугаа алдахагүй-бди, 25 хоногой туршада 6200 центнер үбһэ хуряаха түсэб-тэйбди,—гэжэ тэдэнэр мэдүүл-нэ.

Тэрэшэлэн 2-дохи отделе-ниин Галсан Хуригановай, Бальжин Аюшиевэй хүтэлбэ-рилдэг бригаданууд түрүү-шүүлһээ гээгдэнэгүй.

Вл. Батаров,
Дэрээнэй совхозой хоёрдохи отделениие эрхилэгшэ.
Баргажан.

Хонишодшье эдэбхитэй

МУХАР-ШЭБЭР. Ажа-хын тоосоондо ороһон «Знамя Ленина» колхо-зой бригаданууд жэл бүри үбһэ тэжээл өөһэ-дынгөө хүсөөр бэлдэжэ абадаг заншалтай. Энэ жэлдэ колхозой олон бригада сабшалангаа һайнаар уһалжа, үбһэ ногоо үндэрөөр ургуу-лаад, хуряалгын хүдэл-мэриие эмхитэйгээр ябуулжа байнхай. Жэ-шээлхэдэ, хонишод Ц. Бальжинимаев, Д-Н. Цыренжанов, Д. Дор-жиев гэгшэдэй даадаг бригаданууд ажалаа бү-тээсэтэйгээр ябуулжа, тус тустаа 300—300 гаран центнер үбһэ со-можо абаа. Тиигэжэ бү-хы дээрээ мянгаад цент-нер һайхан үбһэн һүри-лэгдэбэ. Мүн Харьяас-тын һаалиин гүүртын-хид һайнаар ажаллана. Гүүртые даагша Илья Батуев һаалишад, мал-шадайнгаа ажалые эм-хитэйгээр ударидажа, 200 гаран центнер үб-һэ бэлэдхээ.

—КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалгатай та-нилсажа байхадаа ажа-лаа бүтээсэтэйгээр эм-хидхэхэ, үбһэ хуряал-гаяа богони болзорто үнгэргэхэбди, — гэжэ харьяастынхид мэдүүл-нэ.

З. Замбалов.

Сомоонууд бодоно

Манай колхоз 1500 га саб-шалантай юм. Энэ жэлдэ саб-шалангаймнай газар нилээд ехэ уһалагдажа, мүн үтэг-жүүлэгдэжэ үбһэ ногооной үн-дэр ургаса абахаяа байнабди. Хэрбээ колхознай нёдондо гектар бүриин 6—7 центнер үбһэ хуряаһан һаа, мүнөө жэлдэ тэрэмнай 10 центнер хүрэтэр ехэдхэгдэхэ болоно. Тиигэжэ ниитынгээ адууһа малда үбһэ ехээр бэлдэжэ абахаар хараалнабди.

Мүнөө колхозоймнай бри-гаданууд үбһэ хуряалгадаа жэг-дэрэн оронхой. Түрүүшын үдэрһөө ажалаа эмхитэйгээр ябуулжа, хамта 300 гаран гек-тар газар сабшагдаба. Ху-ряалгын зэр зэмсэгүүд һай-наар заһабарилагданхай. Мү-нөө үбһэ сабшалгада 2 тракторай косилка, 12 мо-риин косилка хүдэлнэ. Бүхы дээрээ 220 гаран хүн үбһэ ху-ряалгада хабаадана. Сабшаг-даһан үбһэеэ эдэ үдэрнүүдтэ соможо байнабди.

Энээнһээ гадна, ажахын тоосоондо ороһон хонишодой бригаданууд үбһэеэ сабшажа эхилбэ. Колхозоймнай түрүү хонишон коммунист Содном Ленхоевой даадаг бригада 150 га сабшалан даажа абаад, тэрэнээ һайса үтэгжүүлээ, уһалаа юм. Тиигээд үбһэ но-гоо һайнаар ургуулаа. Брига-дынхид ажалаа эмхитэйгээр ябуулжа, 60 гаран центнер үб-һэ һүрилжэ абанхай.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хан-далгатай танилсаад байхадаа, колхозоймнай гэшүүд үбһэ хуряалгые богони болзорто үнгэргэхэ, ниитынгээ малда үбэлжэлгын үедэ хүсэд хүрэ-хөөр тэжээл бэлэдхэхэ зорил-готой.

Үбһэ хуряалгын үедэ социа-лис мүрысөөнэй дүнгүүд ходо-доо согсологдохо, ажалшадай урда тодорхой зорилгонууд табигдана. Колхозоймнай правлени, партийна комитет түрүүшүүлые урмашуулхын тула тодорхой хэмжээ ябуул-гануудые харааланхай.

Н. Юмсунов,
Бэшүүрэй Ждановай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэхэбди

ОРОН ДОТОРОО комму-низм байгуулха хараа шугам табиһан түрэл пар-тиингаа XXII съездын, КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэл-сэхын тула совхозоймнай ажалшад ехэ оролдолго гар-гана. Ажалнай урагшатайгаар ябажа, үнгэрһэн үе соо мал ажалай продуктнууд нилээд ехэ абтаба. Тиигэжэ хахад жэлэйнгээ даалгабари дүүргэ-бэбди. Мяха худалдаха тү-сэб 470, һүн—870 центнерээр үлүүлэн дүүргэгдээ. Зургаан һарын туршада бүхы дээрээ 2524 центнер мяхан, 7493 центнер һүн гүрэндэ оруулаг-даа.

Малаймнай ашаг шэмэ абалга жэл бүри ехэдхэгдэжэ байнхай. Һү абалгые абаад үзэхэдэ, манай совхоз нёдон-доной энэ үеынхиһөө 2340 центнерээр, худалдалгые 2050 центнерээр, бүхыдөө 27—37 процентээр дээшэлүүлһэн бай-ха юм. Малай тоо толгой горьтой олошороо. Эбэртэ бо-до мал 5,9, тэрэ тоодо үнеэдэй тоо 11 процентээр үдэһэн, мүн хони, гахайнууд нилээд оло-шорбо.

АЖАЛАА эмхитэйгээр ябуулхын зорилгоор сов-хозоймнай дирекци, партийна комитет эмхидхэлэй горьтой хүдэлмэри ябуулба. Нэн тү-рүүн һаалишад, малшадэй дунда социалис мүрысөө үргэ-нөөр дэлгэрүүлэгдэһэн, түрүү-шүүлые ажалдань урмашуул-хын тула нэмэлтэ түлөөһэнэй гурим зохёогдоо һэн. Тиигээд эдэ хэмжээ ябуулгануудаа бэелүүлжэ, урдаа табиһан зо-рилгонуудаа амжалтатайгаар шиидхэжэ байнабди.

Энээнтэй хамта, совхозой-мнай механизаторнууд һай-наар хүдэлнэ. Ажалаа эмхи-тэйгээр ябуулжа, хабарай та-рилгые богони болзорто үн-гэргэһэн байнабди. Хамта 14 мянган гектар газарта ороохо-то тарян таригдаа. Тарьялан-гай газар зүбөөр хубаарилаг-дажа, энэ жэлдэ шэниисэ та-риха талмай 700 гектараар, ячмень 800, гэршүүхэ 110 гек-тараар үргэдхэгдөө. Мүнөө жэлдэ тэжээлэй ургамалнууд бүхы дээрээ 5180 гектар бол-гогдоо гэхэ гү, али нёдондо-нойхиһоо мянган гектараар ехэ болоо. Илангаяа кукуру-за тариха газар хоёр дахин ехэдхэгдэбэ. Бүхыдөө тариг-даһан 1600 гектар кукуруза-мнай үндэрөөр ургажа, зурууд хоорондын элдүүрилгэ хоёр тала руугаа үнгэргэгдэжэ байнхай.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хан-далгатай танилсажа байхадаа манай совхозойхид ажалдаа бүри урмашан, табиһан энэ жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэхэ зорилготой. Мяха, һү худалдаха түсэбөө болзор-һоонь урид дүүргээд, түсэб-һөө гадуур 600 центнер мяха, 1500 центнер һү тушааха гэхэ гү, али бүхы дээрээ энэ жэлдэ 9200 центнер мяха, 15900 центнер һү худалдаха хүсэл-тэйбди. Тиихэдэ адууһа мал-дамнай 74 мянган центнер бүдүүн тэжээл, 34 мянган тон-но силос бэлдэгдэжэ абтаха. Ороохо таряанай баян ургаса хуряажа, гүрэндэ худалдаха түсэбөө 1,5 дахин үлүүлхэ, ерэхэ жэлдэ тарилга хэхэ үрэ-һэ хүрэнгөөр ажахыгаа хүсэд хангаха байнабди. Табиһан эдэ зорилгонуудаа бэелүүлхэ арга боломжо бии.

МҮНӨӨ үедэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын шухала саг оронхой. Совхозоймнай дирек-ци, партийна комитет үбһэ хуряалгада ябаһан хүнүү-дые урмашуулха ажалай нэ-мэлтэ түлбэриин гурим тог-тоогоо. Энээнэй ёһоор малда тэжээл бэлэдхэлгэдэ эдэбхи-тэйгээр хабаадаһан зон урма-шуулагдаха. Гэхэтэй хамга, ажалай түлөөһэн зарим тэды-гээр хубилгагдаа юм. Энэ жэлдэ үбһэндэ ябаһан хүнүүд гансал хэды шэнээн үбһэ һү-рилжэ абаһанаараа түлөөһэ абаха, үбһэ хуряалгын хүдэл-мэриин ямараар оньһожоруу-лагдаһан хараада абтаха болоно. Мүнөө дээрээ совхо-зоймнай отделенинүүдтэ олон звенонууд эмхидхэгдээд, ажа-лаа бүтээсэтэйгээр ябуулжа байна.

Энэ жэлэй тэжээл бэлэдхэл-гэдэ хабаадаһан ажалшад хү-дэлмэриин 20 үдэрэй туршада ямаршье түлбэригүйгөөр хам-тын эдеэ хоол дээрэ байжа хүдэлнэ. Иимэ арга ажалай бүтээсые һураггүй дээшэлүүл-нэ, хүдэлмэриинень эмхи гу-римтай болгоно.

ИИГЭҺЭЭР таряа хуряал-га ойртохонь. Ажахын энэ шухала кампаниие эмхитэй-гээр угтахын зорилгоор баһал зохихо хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай. Таряа ху-ряалгын үедэ комбайнернуу-дай, лафетнэ жаткын маши-нистнуудай ажалаа бүтээсэтэй болгохынь харалсажа, ажа-лыень һаадгүйгөөр эмхидхэхэ шухала болоно. Һайнаар хү-дэлһэн, үдэрэйнгөө даалгаба-ри 2—3 дахин үлүүлэн дүүр-гэгшэд 25 түхэригһөө 40 хүрэ-тэр мүнгэн түлөөһэ абаха болоно.

Таряа хуряалгын үедэ меха-низаторнуудта ажалай иимэ түлөөһэ түлэхэ гэһэн манай совхозой үүсхэл Хориин нюта-гай колхоз, совхозуудай үй-лэдбэриин управлениин совед-тэ харагдажа, эндэхи бусад ажахынуудта хэрэглэгдэхээр дурадхагдаа.

Энэ жэлэй ургаса хадалга-да 38 лафетнэ жатка болон, тааруулагдажа заһагдаһан комбайнууд, баалкануудые суглуулан сохилгодо 28 агре-гат ажаллаха байна. Амяар-лан хуряалгын хажуугаар 10 комбайн сэхэ хадажа сохи-хоор табигдаха юм.

Ажалаа бүтээсэтэйгээр ябуулбал таряа хуряалгые эгээл богонихон болзорто үнгэргэхэ, тэрэнэй ашаар та-ряанай гээлтэ хоролтые усад-хаха байнабди. Тиигэжэ ма-най совхоз бүхы дээрээ 21 мянган центнер ороохо таряа абажа, 126 мянган түхэригэй олзо оруулха юм.

Тиихэдэ хуряалгын үедэ тү-рүү онол арга хэрэглэгдэхэ. Энэ намартаа комбайнууд бү-лэг бүлэгөөрөө ажаллаха бай-на. Оронноймнай баруун об-ластиин түрүү ажахынуудта үргэнөөр хэрэглэгдэдэг энэ аргые совхозоймнай механи-заторнууд үргэнөөр хэрэглэхэ гэлсэнхэй.

Хараалһан хэмжээ ябуулга-нуудаа бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ аргатайбди. Гэбэ-шье, дутуу дунданууд олон бии. Тэдэнээ ойрын саг соо усадхажа, абаһан социалис уялгануудаа бэелүүлхын ту-лада бүхы оролдолго хүсэеэ гаргахабди.

Ц. Базаржапов,
Хориин аймагай Чисаанын совхозой директор.

Н. С. Хрущевой, Л. И. Брежневэй бэшэг

МОСКВА, июлиин 25. (ТАСС). Кубын революцион-но һайндэртэй—национальна восстаниин ойтой дашарам-дуулан СССР-эй Министрнүү-дэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүү-лэгшэ Л. И. Брежнев Кубын Республикын премьер-министр Фидель Кастро Руста, прези-дент Освальдо Дортикос Тор-радодо амаршалгын бэшэг эльгээгээ.

Тусхайлбал, бэшэг соонь иигэжэ хэлэгдэнэ. «Кубадахи аха дүүнэртээ совет арад, Со-ветскэ правительство аха дүү-гэй али бүхы туһаламжа үзүүлдэг байгаа, саашадаа-шье үзүүлхэ».

Хоёр ороной хоорондохи нягта хани барисаан, харилсаа холбоон үдэр ерэхэ тудам бэ-хижэнэ гэжэ бэшэг соо ханан-гяар тэмдэглэгдэнэ.

Бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы тү-рүү хүнүүдэй, эб найрамда-лай, социализмын хүсэн түгэс лагериин арадуудай зүгһөө һайшаан дэмжэгдэдэг рево-люционно Кубын үнэн зүб хэ-рэг, империалис этэгээдүүдэй али бүхы һанаашалга гарга-даг байбашье, илаха гэжэ эти-гэжэ байһанаа Н. С. Хрущев, Л. И. Брежнев элирхэйлэн мэ-дүүлнэ.

Кубын Республикын Гадаа-дын хэрэгүүдэй министр Рауль Роа Гарсиада СССР-эй Га-даадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко амаршалгын телеграмма эльгээгээ.

ПЕНЗЕНСКЭ ТАРЯАШАД ГҮРЭНДЭ 43 МИЛЛИОН ПҮҮД ТАРЯА ХУДАЛДАХААР ШИИДЭБЭ

Пензенскэ областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд ехэ уялга абаа. Энэ жэлдэ 43 мил-лион пүүд ороохо таряа гү-рэндэ худалдаха гэжэ тэдэ-нэр шиидэһэн байна. Энэнь түсэбөөр хараалагдаһанда ор-ходоо 5,3 миллион пүүдээр ехэ юм. Областиин ажахы-нууд һайн сортын үрһөөр өөһэдыгөө хүсэдөөр хангаха, колхозникуудай ажалта үдэр-тэ үгэхэ ороохо таряанай фонднуудые байгуулха, нии-тын адуу малда, шубуунда тэ-жээл болгон хэрэглэхэ ороохо таряа хааха байна.

Өөһэдынгөө уялгануудые нэ-рэтэй солотойгоор дүүргэхэ-бди гэжэ КПСС-эй Централь-на Комитедые, Советскэ пра-вительствые областиин кол-хозникууд, совхозуудай хүдэл-мэрилэгшэд найдуулна.

(ТАСС).

Хүршэнэрһөө гээгдэнэ

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэ-ринүүдээр зоригжоһон Захаа-минай «Байкал» колхозой һаалишад һү ехээр һаахын түлөө оролдоно. Колхозой 2-дохи комплексно бригадын һаалиин гүүртэ (даагшань Ж. Шагдуров) жэл бүри һү һаалгаараа, тугал абалгаараа түрүү һуури эзэлнэ.

Үнгэрһэн үе соо гүүртынхид һайнаар ажаллажа, хахад жэ-лэйнгээ түсэбые 100,3 процент дүүргээ. Олон һаалишад маг-таалтайгаар ажаллаба. Жэ-шээлхэдэ, һаалишад Д. Бал-жанова, О. Цыденова, Н. Гон-чикова гэгшэд даалгабаринуу-даа ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Эндэ хамта зургаан һаалишад хүдэлдэг. Эдэнэр өөһэдынгөө хүсөөр үнгэрһэн зургаа һарын туршада машиндагдаһан һүөөр 80 центнер аарса бэлдэ-жэ абаад, тугалнуудтаа уул-гана. Энэнь залуу малда шэмэ һайнтай тэжээл юм.

Тиихэдэ зэргэлжэ байһан Ц. Чериновэй хүтэлбэрилдэг һаалиин гүүртэ, һү һаалгаараа хахад жэлэйнгээ түсэб миил 65 процент дүүргээ. Энэ гүүр-тэдэ мүн лэ зургаан һаалишад хүдэлдэг юм. Эндэхид ганса-хан лэ эмхидхэлэй хүдэлмэ-риин муу дээрэһээ түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй гэхэдэ ал-дуу болохогүй. Нүхэр Черин-ов ойрын сагта гүүртынгээ ажалые эрид һайжаруулха бэзэ гэжэ найдагдана.

Д. Цыренов.

РСФСР-эй Верховно Соведэй сесси

Залуу үетэниие коммунизмын үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ

МОСКВА, июлиин 25. (ТАСС). РСФСР-эй табадахи зарлалай Верховно Соведэй зургаадахи сесси мүнөөдэр Кремлиин Ехэ ордон соо хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ. 10 часта үглөөнэй заседани нээгдэбэ.

Нүхэд **Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, Ф. Р. Козлов, Д. С. Полянский, Н. С. Хрущев, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, Б. Н. Пономарев, А. Н. Шелепин** гэгшэдэй правительственна ложонуудта ерэжэ һуухадань, депутадууд болон айлшад нэрьемэ удаан альга ташалгаар тэдэниие угтаа.

Зүбшэхэ зүйлэйнгөө нэгэдэхи асуудал хаража үзэхэдөө, депутадууд «Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаа бэхижүүлхэ тухай, РСФСР-тэ арадай гэгээрэлэй хэрэг саашадань хүгжөөхэ тухай» Хуулиин ямараар дүүргэгдэжэ байһые һайнаар шэнжэлээ. Тэдэнэр тодорхой дурадхалнуудые оруулаа, бии байһан дутуу дундануудые заагаа. Коммунизм байгуулха, коммунизмын үедэ ажаһууха зол хубитай байһан залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ асуудалда арадай һунгамалнууд гүрэн түрын ёһоор хандажа, тэрэниие али бүхы талаһаань хаража үзэһэн байна.

Эрдэм ухаанай, техникын, үйлэдбэриин мүнөөнэй эрилтэнүүдтэ үндэһэлэн, һуралсалай программанууд болон түсэбүүдые нарижуулан һайжаруулха талаар педагогическа эрдэмэй үмэнэ табигдажа байһан зорилгонууд тухай РСФСР-эй Педагогическа наукануудай академиин президент **И. А. Каиров** үгэ хэлэхэдээ, дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байна.

КПСС-эй Центральна Комитет, Советскэ правительство хадаа һургуулинуудай хүдэлмэриин дутуу дундануудые зайсуулха, ажабайдалтай тэдэнэй холбоо барисаа бэхижүүлхэ талаар зүб хэмжээнүүдые хаһа саг соонь абаа гэжэ һургуулинуудые шэнэдхэн хубилалгын дүй дүршэл харуулаа гээд Курганска областиин Каргопольско районой XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **А. Д. Елкин** мэдүүлээ.

7—16 наһатай үхибүүдые уялгата һуралсалда хабаадуулха хуулиин ямараар дүүргэгдэжэ байһые областиингоо жэшээ дээрэһээ тэрэ харуулһан байна. Үнгэрһэн гурбан жэлэй туршада область дотор үйлэдбэриин һуралсал гаралсадаг 215 найман жэлэй, 64 арба нэгэн жэлэй һургуулинууд байгуулагдаа. Энэ үе соо һурагшадай тоо 132 мянгаһаа 194 мянган хүн хүрэтэр олон болоо. Үдэшын болон заочно һургуулинуудта һурагшадай тоо 3,5 дахин нэмэһэн байха юм. Һургуулинуудые шэнэдхэн хубилгаһанһаа уламжалан, һуралсал ажалтай нягта холбоотой болоо гэжэ депутат онсолон тэмдэглэбэ. Һурагшадай үйлэдбэриин бригаданууд илангаяа ехэ туһатай байна. Область дотор 250 иимэ бригада бии. Жэшээлхэдэ, Петуховско һургуулиин һурагшад Гагаринай нэрэмжэтэ совхоздо жэл бүхэндэ 45—60 мянган нугаһа болон тахяа тэжээжэ үгэдэг.

Мишкинскэ, Юргамышска болон бусад һургуулинуудай һурагшадай үйлэдбэриин бригадануудта Курганска хүдөө ажахын институдай научна хүдэлмэрилэгшэдэй хүтэлбэрээр туршалгын ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ.

Һургуули тухай хуулиие ленинскэ комсомол, бүхы совет залуушуул бодото ажал хүдэлмэриимнай дайшалхы программа, түрэл дүтэ хэрэгнай гэжэ тоолоһон байна. Һурагшадые ажал хэхэ дуратайгаар хүмүүжүүлгэ эмхидхэлгэдэ, һургуулинуудай материальна үндэһэ һуури бэхижүүлгэдэ, бүгэдэ ниитын уялгата һуралсал бэелүүлгэдэ, ажаллажа байдаг залуушуулай юрэнхы эрдэм дээшэлүүлгэдэ комсомолой организацинууд эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоо. Энээн тухай ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь **Л. К. Балясная** үгэ хэлэхэдээ дурдаһан байха юм.

Һургуулиие шэнэдхэн табилга пионернүүдэй болон комсомолой организацинуудай хүдэлмэриин удха шанарые бүри дээшэлүүлээ, оронной ниитэ-политическэ ажабайдалда һурагшадые олоор хабаадуулгада, һурагшадай ниитын организацинуудай үүсхэл эдэбхи саашадань дээшэлүүлгэдэ туһалаа гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Залуу үетэниие хүмүүжүүлгэдэ ниитын эдэбхитэдэй олоор хабаадуулагдадаг тухай, бүгэдэ ниитын уялгата һуралсал бэелүүлгэдэ бии байһан олон дутуу дундануудые элирүүлһэн комсомолой бүхэсоюзна рейд шалгалтын дүнгүүд тухай, хүдэлмэришэн, хүдөө залуушуулай һургуулинуудай һуралсал тухай, заочно һуралсал тухай нүхэр Балясная хөөрөө.

Хойто-Осетиин экономикын болон соёл культурын амжалтатайгаар хүгжэжэ байһан тухай Хойто-Осетиин АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ депутат **В. Т. Дзанагов** хэлээ.

Арадай ажахыда хүдэлхэ 3.300 залуу мэргэжэлтэд 1962 ондо бэлэдхэгдээ, Осетиин интеллигенци бүри олон болоо. Институдуудта 550 научна хүдэлмэрилэгшэд амжалтатайгаар ажаллана, тэдэнэй 25-иинь докторнуудай, 186-иинь наукын кандидатуудай зэргэдэ хүртэнхэй.

Республика дотор һургуули тухай хуулиин ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай мэдээсэхэ зуураа, энэ талаар бии байһан дутуу дунданууд тухай депутат Дзанагов тогтожо хэлэһэн байна. Һургуулинуудай болон дээдэ һургуулинуудай материально-техническэ үндэһэ һуурине бэхижүүлхэ тухай тэрэ хэдэн дурадхалнуудые оруулаа.

Алтайн һургуулинуудай һонирхолтой дүй дүршэл тухай Алтайн хизаарай Кабаковско найман жэлэй һургуулиин директор **А. М. Скрипко** хөөрэһэн байна. Районой олонхи һургуулинуудта һуралсалай туршалгын ажахынууд, һуралсалай мастерскойнууд байгуулагданхай. 87 һуралсалай ажахынуудта, һурагшадай 102 бригадануудта 14 мянган һурагшад ажалладаг юм. Һурагшад арба мянга шахуу гектарта элдэб ургамалнуудые таридаг, саад болон питомнигуудые тарилгадань колхознигуудта туһалдаг. Зарим һургуулинууд 50—100 гектар талмай дээрэ саад таридаг юм. Эдэ бүгэдэ залуу үетэниие ажал хэжэ шададагаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ туһална.

РСФСР-эй гэгээрэлэй, дээдэ һургуулинуудай, научна эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай түрүүлэгшэ **Л. Г. Чупракова,** Свердловскын облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ **А. Ф. Ештокин,** Кабардино-Балкариин АССР-эй Терскэ районой Урожайненска сельсоведэй түрүүлэгшэ **Л. М. Мендохова,** Коми АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Н. Д. Вахнин,** Калининска совнархозой түрүүлэгшэ **И. А. Лукьянов** гэгшэд мүн лэ үгэ хэлэһэн байна.

РСФСР-эй Гэгээрэлэй министр **Е. И. Афанасенко** түгэсхэлэй үгэ хэлээ.

Тиигээд сессиин үглөөнэй заседани хаагдаа.

***

МОСКВА, июлиин 25. (ТАСС). РСФСР-эй табадахи зарлалай Верховно Соведэй зургаадахи сесси мүнөөдэр Кремлиин Ехэ ордон соо хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаа бэхижүүлхэ тухай, РСФСР-тэ арадай гэгээрэлэй хэрэгые саашадань бэхижүүлхэ тухай хуулиин ямараар дүүргэгдэжэ байһан тушаа тогтоол үдэшын заседани дээрэ баталан абтаа.

РСФСР-эй Адвокатура тухай дүрим баталха тухай хуулиие, РСФСР-эй Уголовно Кодексдо хубилалта болон нэмэлтэ оруулха тухай хуулиие РСФСР-эй Верховно Совет баталан абаа.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Указууд баталагдаа, РСФСР-эй Верховно сүүд һунгагдаа.

(ТАСС).

А. И. Микоян Москва бусахаяа Делиһээ мордобо

ДЕЛИ, июлиин 25. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоян, тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүд Москва бусахаяа мүнөө үглөөгүүр Делиһээ мордобо. Индиин правительствын түлөөлэгшэд, хэдэ хэдэн министерствэнүүдэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, СССР-эй хэрэгүүдээр Индидэ байдаг саг зуурын этигэмжэтэ М. Ф. Черкасов, Советскэ посольствын харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, дипломатическа корпусой гэшүүд, Индиин болон гадаадын оронуудай журналистнууд аэродром дээрэһээ А. И. Микояниие мордохуулаа.

А. И. Микоян Ташкентдэ ерэбэ

ТАШКЕНТ, июлиин 25. (ТАСС). Президент Сукарнын уряалаар Индонезидэ хани ёһоор аяншалаад, бусажа ябаһан СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоян мүнөөдэр Ташкентдэ ерээ. СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Н. П. Фирюбин, бусад суг ябалсаһан хүнүүдынь А. И. Микоянтай хамта ерэлсээ.

Узбегэй ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Р. Курбанов, Узбекистанай компартиин ЦК-гай секретарь М. М. Мусаханов, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Гадаадын хэрэгүүдэй министр С. А. Азимов, Узбекистанай партийна, советскэ, ниитын организацинуудай бусад хүтэлбэрилэгшэд, городой ажалшадай олон тоото түлөөлэгшэд Ташкентын аэродром дээрэ А. И. Микояниие угтаа.

Ойро зуура амарһанайнгаа һүүлээр А. И. Микоян, тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүд Москва бусахаяа Ташкентһээ гараа.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур

1962 оной июлиин 27.

ҺАНАҺАНДАА ХҮРЭХЭЛ

Май һарын нэгэ үдэр һэн. Сэсэрлиг модонууд сэсэг намаагаа дэлгэжэ, газаашаа гаража сэнгэжэ ябаха дура татана. Гэбэшье Улаан-Үдын паровозо-вагонно заводой вагон бүридхэдэг цехэй хүдэлмэришэд ажалаа дүүргэбэшье, гэр тээшээ яаранагүй. Эндэ тэндэ бүлэг бүлэгөөрөө суглараад, энеэдэ зугаа гаргана.

Уданшьегүй хүдэлмэришэдэй хамтын суглаан эхилбэ. Ажал хүдэлмэридөө амжалта туйлаһан, нүхэдтөө жэшээ харуулжа, тэдэнэртээ туһалжа ябадаг бүлэг түрүүшүүлдэ коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоһон юм. Тиигэжэ тэдэнэрээ амаршалхын, ажал хүдэлмэридэнь, ажаһуудалдань шэнэ амжалта хүсэхын тула хани нүхэдынь бултадаа сугларһан байгаа бшуу.

Коммунис ажалай ударнигай мандат абагшадай дунда урихан шарайтай, нюдэндөө шэлтэй залуухан басаган манай анхарал татана.

—Энэ хэн бэ, ямар ажал хэдэг юм?—гэжэ хажуудаа байһан нэгэ наһатайшаг хүдэлмэришэнһөө һурахадамнай:

— Люба, Люба Агеева гээшэ, манай цехэй эрхим токарьнуудай нэгэн юм,—гэжэ тэрэ нүхэрнай омогорхолтойгоор харюусаба.

Люба Агеева заводто хүдэлжэ эхилһээр үни болоогүй юм. Теэд оролдосотой, ойлгосотой, ажал хэрэгтээ анхаралтайгаар хандадаг, аха нүхэдэйнгөө дүй дүршэлөөр хододоо һонирходог байһан туладаа, мэргэжэлээ богонихон болзорто һайса шудалжа, түрүүшүүлэй зэргэдэ гаража шадаа бшуу. Мүнөөшье Люба басаган коммунис ажалай ударнигай нэрые дээрэ үргэжэ ябана. Ямаршье орёо ажал бүтээхэдээ, эрхим шанартайгаар, даабаряа холо үлүүлэн дүүргэдэг.

— Би мүнөө жэлдэ хүдэлмэришэн залуушуулай үдэшын һургуулиин 9 класс дүүргээд, 10-дахида гаранхайб.

Ерэхэ жэлдэ һургуулияа дүүргэжэ, болбосоролой аттестат абаад, саашадаа дээдэ һургуулида ажалһаа таһалгаряагүйгөөр һуралсаха һанаатайб,—гэжэ Люба хөөрэнэ.

— Зүб хэлэнэш, Люба. Хүдэлжэ байгаад һуралсаха арга манда хүсэд бии. Өөрыгөөшье харыш—ажаллажа байгаад лэ 8—9-дэхи классуудые дүүргээш. Харин мүнөө коммунис ажалай ударник болоод байхадаа, бүри һайнаар ажаллажа, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ болонобди. Энэмнай манай уялга бшуу. Али нэгэнэйнгээ бэрхэшээлнүүдтэй ушарбал, бэе бэедээ туһалалсана бэзэбди,— гэжэ хани басагаиинь тэрэнээ дэмжэнэ.

Һанаһанаа дүүргэхэ, һарбайһандаа хүрэхэл басаган гэжэ этигэмээр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Л. Агеева ажалдаа.

Ц. Батуев.

В. Муллерай фото.

Хүрбын совхозһоо ерэһэн бэшэгүүд

2. Таряа хуряалгын газаа ороод байхада...

Номгохон һэбшээндэ эльбэгдэн, эбхэрэн долгилжо, хана тан тэбхыжэ үндэрөөр ургаһан таряа харахада урматай. Таряалангайнгаа газар һайнаар элдүүрилһэнэй, үрэһэ тариха нормые нягта наринаар сахиһанай, хура бороогой ехээр орожо, газарай шииг нойто баяжуулһанай аша үрэ эгээ мүнөө бодотоор харагдаад байна.

—Шэнинсымнай ургаса энэ жэлдэ бүришье һайн даа, гектар бүриһөө адаг лэ 20 центнер таряа хуряажа абахал хабди. Юрэдөө тэбдэхээхэнь хэбэртэй,—гэжэ жэлһээ жэлдэ үндэр баян ургаса хуряадаг Хасууртын отделениие даагша нүхэр П. Ф. Мартынов хөөрэнэ.

Энэ отделени 2 мянга шахуу гектар ороoһото ургамалнуудые хуряаха ёһотой. Һайнаар ургаһан таряагаа гээлтэ хоролтогүйгөөр, хаһа саг соонь хуряажа абахын түлөө эндэхид яһала оролдолго гаргажа байна. Хуряалгада хэрэглэгдэхэ жатка, комбайн болон бусад техникэ гүйсэд дүүрэн бии. Зүгөөр.даб дээрэ 2 комбайнай заһабари дүүрээдүй, һаяар бэлэн болгохоор хараална. Ороoһо сэбэрлэхэ машина мүн лэ бэлэн, таряа хадагалдаг амбаар, складууд сагаадагданхай. Комбайн, жатка, тракторта ябаха механизаторнуудшье дутаалдахаар бэшэ хаш.

Гэбэшье ургаса хуряалгада Хүрбын совхоз бүхыдөө һайнаар бэлдэжэ байна гэхын аргагүй. Тус совхоз хамтадаа 3760 гектар ороoһото ургамалнуудые хуряажа, 40 мянга шахуу центнер ороoһо сохижо абаха. Тэрэнэйнгээ 2700 гектарыень амяарлан хадажа унагаахабди гэжэ түсэблэнэ. Амяарлан хадаха, баал суглуулха техникэнь тоогойнгоо талаар яһала хүрэхэ, хахад һара соо алишье хүдэлмэри сүм дүүргэхэ арга боломжотой. Харин машина, зэбсэгынь хуу заһагдажа, түгэс бэлэн болоодүй, дутуу дунданууд үшөөл олон. «СК-3» маркын 3 комбайнда хоёрдохи комбайнернууд дутаалдана. Жэрэмэй училищада һуража байһан хүбүүд практика гарангаа ерэжэ хүдэлхэ юм гэжэ найданхай.

Гол дутагдалынь юун бэ гэхэдэ, сохигдоһон ороoһо буулгаха, хатааха, сэбэрлэхэ газар (тоог), сэбэр болоһон ороoһо хадагалха амбаар, складууд бэлэн бэшэ. Тэдэниие бэлдэхэ тухай эндэхилэй бодомжолоогүй байдагынь тон гайхалтай. Иимэ байдал илангаяа 2, 3-дахи отделенинүүдтэ үзэгдэнэ. Эдэ отделенинүүдэй ороoһонэй тоогуудай шалые цементээр хушаха гэжэ хэлсэһэн аад, харин мүнгэн үгы гэлсээд орхижорхиһон байха юм. Хушалтатай, модон дэбдихэртэй сарай, һарабшанууд тон бага хан талмай эзэлнэ. Энээнһээ боложо комбайнһаа асарагдаһан ороoһоо газар дээрэ адхаха ёһотой болоно. Тиигэжэ хайран ороoһо таряан шорой шохойдо хүдхагдаха, гутаагдаха болоно.

Тусгаар бэлдэһэн шала, хатааха түхеэрэлгэнүүдээр хомор һэн туладаа, ороoһоной тоогуудай шадархи газарай хүрьһэ ногоотойнь хюһажа, сэбэр болгохо ёһотой байгаа. Теэд энэ хүдэлмэри мүн лэ хэрэглэгдэнэгүй. Тиихэдэ 2, 3-дахи отделенинүүдэй амбаарнууд сэбэрлэгдэжэ арилгагдаагүй, сагаадагдаагүй зандаа. Эдэ мэтын бутархай хүдэлмэридэ (үнэндөө тон шухала юумэнүүд) нэгэшье хүн хабаадуулагдаагүй. Үшөө модон хүрзэ, хамуур, удхуур болон хүнэгүүд таряа хуряалгын үедэ олон хэрэгтэй болохонь мэдээжэ.

Хоёрдохи отделениин ороoһоной тоог дээрэ авто-шэгнүүр Тээгдэһээ абаашажа тодхохо гэһэн бодол бии байгаа. Харин тэрэнь мүнөөшье үнөөхил хуушан газартаа хэндэшье хэрэг, туһагүй байһан зандаа. Комбайнһаа абтаһан ороoһо тушаажа абаха, гүрэндэ тушаахаяа абашахадаа, юугээр шэгнэхэ гэжэ бодоно гээшэб, тээгдээрхин. Нүхэр Данилов (эрхилэгшэ) энээн тухай бодожо үзэхэ бэзэ. Машинада ашаатай ороoһо шэгнэхын түлөө 7-8 модо үлүүдэ шофёрнууд машинаараа гүйлгэлдэхэ, хайран сагаа хаяха болоно гү?

Таряа хуряалга газаа орожо ерээ. Нэгэ жэгдэ, бүшэмэг үдхэнөөр ургажа байһан таряа саанатаал һаа августын хори гаранаар хадагдажа захалхаар болохо гээд таряашан үбгэд, мэргэжэлтэдшье тодорхойлно. Тиимэ тула һанаа амар һууха саг дүүрээ. Хуряалгын бэлэдхэлдэ эрид эршэ оруулхаар болоо. Таряа хуряалгада ябаха аргегадуудые бүридүүлхэ, хаһа саг соонь эрхим шанартайгаар тэрэниие дүүргэхэ хэмжээ ябуулга хараалха саг тулаа гэтэр, тэжээл бэлэдхэлээрээ дашуураад, энэ шухалын шухала хүдөө ажахын кампанида анхаралаа хүсэд хандуулнагүй.

Таряа хуряалга дээрэ хүсэтэ техникээ зүбөөр, һуни үдэргүй ашаглахые бодожо, ажалай түрүү дүй дүршэл яажа хэрэглэхэб, ороoһо буулгаха, сэбэрлэхэ, ашаха, зөөхэ, һолоомо суглуулха гэхэ мэтэ хүндэ хүшэр хүдэлмэри оньһожоруулха, энэ хэрэгтэ зайн галай элшэ хүсэ али болохо руунь зорюулхаб гэһэн шиидхэхы асуудалнуудта совхозой дирекци, партком болон [...] союзай хүдэлмэришэдэй [...] тет анхаралаа онсо хан[...] ха байгаа.

Сэхыень хэлэхэдэ, нё[...] таряанайнь талмай баг[...] ургасаншье һураггүй му[...] гаа һэн. Харин хуряа[...] мууса бэлдэһэнһээ бо[...] газарай хүрэтэр, саһанай[...] тор таряагаа хуряажа, [...] зэргын ехэ хохидолдо [...] ноо Хүрбын совхозой [...] бэрилэгшэд бүри мартаха[...] гүй. Тиимэрхүү ушар [...] жэлдэ дабтагдаха зэргэ[...]

Тиимэ тула энэ жэлэй[...] са хуряалга эрхим шана[...] гаар, гээлтэ хоролтогү[...] үнгэргэхэ, гүрэндөө тар[...] шааха түсэб болзорһоонь[...] дүүргэхэ, хойто жэлдэ [...] тэй үрэһэ хүрэнгээ [...] абаха гэһэн зорилгон[...] бэелүүлхын тула ехэхэн[...] рэлдөөн, эмхидхэлэй хү[...] ри эрхилхэ хэрэгтэй [...] гэжэ тэмдэглэлтэй.

Тиихын хажуугаар п[...] Хоринн райком, тэндэхи[...] тагай совхоз, колхо[...] үйлэдбэриин управле[...] Хүрбын совхозой ажа[...] лаар һонирхожо, зохихо[...] жээ абаха бэзэ гэжэ мү[...] найдагдана.

Г. ЦЫРЕТОР[...]

манай тусхай к[...]

Хориин аймаг.

Үнэр баян эхэнүүд шагнагдаба

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-най Указай үндэһөөр, олон хүүгэдтэй эхэнүүдые «Эхын алдар» гэһэн орденуудаар, «Эхын медаль» гэжэ медальнуудаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө шагнаба.

Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Сэсэг Дармаевна Аюшеева, Хоринн аймагай Хасууртын дунда һургуулиин хүдэлмэришэн Полина Никитовна Машанова гэгшэд 9—9 үхибүү түрэжэ хүмүүжүүлһэнэйнгээ түлөө «Эхын алдар» гэжэ нэгэдэхи шатын ноор шагнагдаба.

8—8 үхибүү түрэһэн[...] нүүд, тэдэнэй тоодо [...] аймагай Удинск тосхо[...] рэй эзэн эхэнэр Цыб[...] Найданова, Баргажан[...] магай Баян гол тосхоно[...] эзэн эхэнэр Мария [...] нична Родионова [...] «Эхын алдар» гэһэн хо[...] шатын орденоор шагна[...]

7—7 үхибүү түрэжэ [...] жүүлһэн 6 эхэнүүд «Эх[...] дар» гэжэ гурбадахи [...] орденоор, 5-6 үхибүүд[...] рэжэ хүмүүжүүлһэн 49 [...] нүүд «Эхын медаль» гэ[...] гэдэхи, хоёрдохи шат[...] дальнуудаар шагнагдан[...]

Ургасын хойноһоо шанг[...] хиналта табиха

Энэ жэлдэ хаа хаанагүй бороо хуратай байжа, ургаса таряалангай гараса яһала һайн. Баясама энэ баримта хүн бүхэнэй сэдьхэл зүрхэндэ омогорхол түрүүлэнгүй яаба гээшэб. Теэд хүшэ хүлһөө гаргажа, үдэр һунигүй гэхээр оролдожо ургуулһан таряагаа эзэн ёһоор харууһалха, тэрэнэй хойноһоо шанга хиналта табиха, тогтоохо хэрэг колхоз, совхоз бүхэнэй, тэндэхи Соведүүд бүхэнэй анхаралда байха ёһотой.

Гэтэр нэрлэгдэһэн ажахынуудай болон харьяата сомон зүблэлэй хүтэлбэрилэгшэдэй гүрэн түрын удхатай энэ хэрэгтэ үшөөл ёһо тэдыгээр хандажа байһые баримтанууд балшыса элирүүлнэ. Иимэ ушар Баргажанай XXII партсъездын, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта үзэгдэһөөр лэ байха юм. Тэндэхи Уланай сельсоведэй иимэ байдалтай эбсэшоод, зэмэтэ нюурнуудтань ямаршье хэмжээ абадаггүйнь гайхалтай.

Тэрэшэлэн Хоринн аймагай Үдын совхозой нэгэдэхи фермын ешмээн, обёос тариһан хэдэн гектар газар эндэхи үмсын үхэр малда түйбүүлшөө. Энэл аймагай Хэжэнгын дунда һургуулиин һурагшадай хүсөөр таригдаһан хэдэн гектар таряалангай газар байд гээд лэ дурандаа алууһа малда гэшхүүлжэ байха юм. Иимэ сошордолто мэдээсэл т[...] хүтэлбэрилэгшэдэй һа[...] зобооногүй ха гү? Ии[...] баримтанууд Бэшүүрэй, хар-Шэбэрэй, Хяагтын[...] райн аймагуудта му[...] үзэгдэһөөр. Энээндэ эс[...] биха, ха туу хэмжээ аб[...] тулаг.

«Колхоз, совхозуудай [...] лан, таряалан малда [...] һэн, түйбүүлһэнэй түлөө[...] тэ нюурнуудые харюуса[...] хабаадуулха тухай» СС[...] Верховно Соведэй Пре[...] мэй 1955 оной январиин[...] толилогдоһон Указай [...] яла тохохо тусгаар гури[...] тоогдонхой. Тиигээд, з[...] нюурнуудай гүрэндэ, к[...] совхоздо хэды шэнээн [...] хохидол ушаруулһые т[...] Соведэй түлөөлэгшэтэй [...] тусхай комисси тодорхо[...] юм.

Колхоз, совхозой тар[...] хадаланшье болоод, мүн[...] мал модод, элдэб үрэ ж[...] сэсэрлигүүдые зорю[...] һүйдхэн түйбэгшэдые РС[...] эй уголовно кодексын 16[...] статьягай ёһоор хуулиин[...] рюусалгада хабаадуулаг[...]

Зорилго юуб гэхэдэ, [...] үедэ республикын колхоз[...] хозууд ургасын хойноһоо[...] харууһа эмхидхэжэ, тэр[...] үдэр бүриин шанга хи[...] доро абаха ёһотой.

И. Балу[...]

юстициин совет[...]

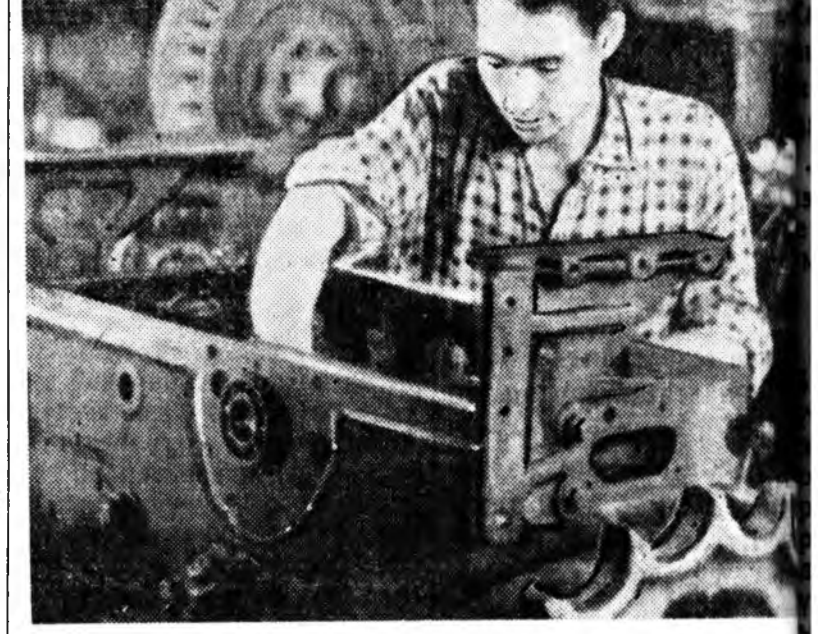

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Карл Марксын (Баргажан) нэрэмжэтэ к[...]зой механизатор Акзам Шакиров заһабарилга дээрэ.

СУУТА ТАЛЫН СОЛОТО ХОНИШОН

Зэдын аймагай Борьёогой совхозой Дамба Норбоевой даадаг отарын хонишодой дүй дүршэлһөө

Эхэ хонидой отарада гуша гаран жэлдэ хүдэлжэ, баян дүршэлтэй болоһон ахалагша хонишон Дамба Норбоев гансахан Зэдынгээ аймаг дотор бэшэ, харин бүхы Буряад орон доторoo суурхадаг. Нүхэр Норбоевой даадаг отарын хонид һубайрдаггүй, жэл бүри олон түл үгэдэг. Үбһэ, тэжээлээр дутамаг байбашье, хонидоо оролдосотойгоор харууһалжа, адуулжа, тобир тарганаар ондо оруулдаг. Энэ жэлдэ отарынхид 100 хонин бүриһөө 112 хурьга түлжүүлээ. Нёдондо хонин бүриһөө 4,6 килограмм нооһо хайшалаа. Байгша ондо нёдондонойхиһоо бага бэшэ нооһо абахаар хараалаа.

…рьёогой совхоз Буряадаймнай АССР-эй хони …р үсхэбэрилдэг томохон ажахынуудай нэгэн гээ… …ндэхид мүнөө 50 мянган толгой нарин нооһотой …й үсхэбэрилжэ, эдлүүриин газарай 100 га бүридэ …илограмм нооһо абана. Харин һүүлэй жэлнүүд… …айгал шадарай шэрүүн уларилда даданги эр… һайн үүлтэрэй хусануудые олоор үдхэжэ, рес… …икынгаа колхоз, совхозуудта худалдадаг болон…

…эд энэ совхознай хододоо эрхим һайн үүлтэрэй …идooрoo суурхадаг байгаа бэшэ ха юм. Эндэ 30 … жэлдэ хүдэлһэн эхэ хонидой отарын ахалагша …шон Дамба Норбоев урдань совхозой ямар ноо… …ой хонидые үсхэбэрилдэг байһаниие һайн мэ… Энэ нүхэрнай өөрөө нооһо багатай нютагай …тэрэй хонидые эрхим шанартай нооһо элбэгээр …эг болгохын тула олон жэлэй туршада эсэшэ …шагүйгөөр оролдолсоһон түрүү хонишодой нэ… бшуу. Нүхэр Норбоев 1950 онһоо хойшо эхэ …дой отарада ахалагша хонишоноор хүдэлхэ зуу… шадамар бэрхэ, бодомжотой һүбэлгэн малшан …анаа харуулаа.

100 ЭХЭ ХОНИН БҮРИҺӨӨ 112 ХУРЬГАН

…нэ хонишон эрдэм ухаанай, түрүү дүй дүршэлэй …алтануудые ажалдаа хэрэглэн, жэлһээ жэлдэ …дойнгоо үүлтэрые эрид һайжаруулжа, нооһо …р хайшална, хурьгашье олоор түлжүүлнэ. Хэр… үнгэрһэн жэлнүүдтэ тэрэнэй даадаг бригадынхид … эхэ хонин бүриһөө 90—100 хурьга абажа, түл…лдэг байбал, энэ жэлдэ даажа байһан 800 хонинһоо 895 хурьга абаа гэхэ гү, али 100 хонин бүриһөө 112 хурьга түлжүүлжэ шадаа.

…ихэдэ нүхэр Норбоевой даадаг отарынхид жэл… жэлдэ хонидһоо нооһо ехээр хайшална. Жэшээл…, 1950 — 1951 онуудта хонин бүриһөө оройдоол —1,2 килограмм нооһо хайшалһан һаа, 1954 ондо … килограмм, 1959 ондо 3,8 килограмм нооһо абаа. …ин нёдондо тэрэнэй отарынхид хонин бүриһөө … килограмм нооһо хайшалаа юм. Мүн энэ үе соо …һан нооһонойнь шанаршье эрид һайжарһан …йна.

Хонин һүрэгэй тоо толгойе олошоруулжа, үүлтэ…ень һайжаруулха талаар нүхэр Норбоев баян дүй …шэлтэй болонхой. Тэрэнэй ажалай онол арга, дүй …шэл республикын хонишодто нилээд һонирхолтой …ха гэжэ һанагдана. Түрүү хонишоной дүй дүр…ые хаа хаанагүй үргэнөөр хэрэглээд байбал, хо… һүрэгые, илангаяа эхэ хонидые эрид олошоруул…, эрхим шанартай нооһо, мяха элбэгээр абаха …набди. Нүхэр Норбоев бүри 1941 ондо техник…жүүлэгшын мэргэжэл шудалаад, тэрэнһээ хойшо …ы эхэ хонидоо имагтал искусственна аргаар үрэ…лдэг болоо.

— Энэ хүдэлмэридэ эртээнһээ һайнаар бэлдэжэ, …дые тобир тарган байлгаал һаа, искусственна …үүлгэ урагшатайгаар ябадаг гээшэ,— гэжэ …ба Норбоев хөөрэдэг.

…дэнэй отарынхид хонидоо ороондо оруулхаһаа …2 һара урид хурьгадһаань һалгаажа, хүгшэрһэн, …даһан хонидые илгаад, голодоһондо гаргажа, бү… һүрэгөө элдэб үбшэнһөө аргалха, һэргылхэ хүдэл… хэдэг байна. Тиигээд тэдэнээ оролдосотой һай… адуулжа, ороондо оруулхаһаа урда эдинсэ но…элбэгтэй газарта шадамараар бэлшээдэг юм. …ээнь, тэдэнээ үглөөгүүр эртэ 4 часта бэлшээри… гаргаад, һүниин 11 — 12 час болотор адуулна. …эдээ үдэрэй халуунда хонидоо дээрэ, һэрюун …рта 2 — 3 час тухай амаруулдаг.

— Тиигэжэ хонид сүүдхэдээ 15 — 16 час соо бэл…ридэ ябажа, 3 — 4 дахин уһалагдана гээшэ. Энэ соо хонин бүхэн 7 — 8 килограмм ногоо эдидэг …—гэжэ нүхэр Норбоев хэлэдэг.

ТАРГАН ЛЭ ХОНИД ҺАЙН

…дондо хонидынь ороондо орохоһоо урда, июниин …аа август гаратар һайнаар адуулагдажа, нилээд … шадал абаһан, тобир тарган болоһон байгаа. …эй ашаар 800 эхэ хонидынь хаһа сагтаа ототой …од, августын 11-һээ сентябриин 13 болотор …ндо ороо гэхэ гү, али үрэжүүлгын хүдэлмэри …йдоол 33 үдэр соо дүүргэгдээ. Эндэхид 15 — 16 …рэй туршада 600 хони, зарим үдэр 80—105 …рэтэр хони үрэжүүлдэг һэн. Тэдэнээ бул…ень искусственна аргаар үрэжүүлжэ дүүргээд, …хин ототой болоһон эхэ хонидые оложо үрэ…үлхын тулада хорёод хоног соо бүхы һүрэгөө да… шалгадаг юм. Энээнэй ашаар нэгэшье хонин һу…айрнагүй.

— Ороондо ороһон хонидые шалгажа, дахинаа …стой болоһыень олохо гээшэ тон шухала. Хэршье …рган хонид заримандаа түрүүшын үрэжүүлгээр …литэй болоогүй байдаг. Жэшээлхэдэ, нёдондо …най отарада 20 хонин дахинаа ототой болоһон …гаа һэн, — гэжэ Дамба Норбоев хөөрэнэ.

Тэдэнэр ототой болоһон хонидые үглөөгүүр эртэ …лажа, тэрэ үдэртөө 2 дахин (үглөөгүүр, үдэшэ) …эжүүлдэг. Тиигээд үглөөдэрнь тэдэнээ шалгажа, …инаа ототой болоһон байгаа һаань, гурбадахяа …эжүүлдэг. Үрэжүүлэгдэһэн хонид бэшэнһээ амяа… харууһалагдадаг юм. Ототой болоһон хо…дые оложо илгаха, хонидые үрэжүүлхэ хүдэлмэриие заабариин ёһоор, тон нарин нягтаар хэдэг байна.

Эндэ ороондо ороһон хонидые һайнаар адуулжа, хүсэ шадал абхуулхын тула анхарал ехээр хандуулагдана. Намартаа тэдэнээ орооһо тарянай болон тэжээлэй ургамалнуудай һуурида, мүн сабшалангай хэнзэ ногоондо һайнаар адуулна. Нүхэр Норбоев хонидоо үглөөнэй бүрэнхыһөө үдэшын харанхы болотор 2 дахин уһалаад, үдэрынь амаруулангүй шахуу бэлшээдэг. Тиигэжэ тэдэнь ноябрь гаратар адуулгада ябана гээшэ. Үбэлжэлгэдэнь оруулаад, хонидтоо үбһэ, орооһо тарянай зүйл шадал тамирайнь зэргээр эдюулдэг байха юм. Хүсэ шадалаар һулашаг, мүн элитнэ эрхим классай хонидто бүри һайн, ехэ тэжээл үгтэнэ.

Д. Ц. НОРБОЕВ.

ТҮЛ АБАЛГА ХАРЮУСАЛГАТАЙ АЖАЛ

Байгша ондо тус отарынхид январь һараһаа февраль болотор түл абажа дүүргэһэн байна. Энэ тон харюусалгатай хүдэлмэридэ хаһа сагтань, һайнаар бэлдээ. Хонидойнгоо хото хорёо, байра заһабарилжа, дулаалаад, хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл зөөжэ абаа, хурьгадые эхэтэйнь сугтань сакман болгожо түлжүүлхэ тусхай хаалта хамжануудые олоор түхеэрээ. Мүн үбһэ тэжээл хэхэ хобто кормушканууд олон бэлдэгдээ. Байра соогоо 1,5 тонно уһанай багтаха ехэ бааг тодхоод, хэрэгтэй хүнэг амһарта, тааз, умывальник, полотенцэ гэхэ мэтэ жэжэ хэрэгсэлнүүдые бэлдэһэн байна.

— Хонидой олооро түрэжэ эхилхэһээ 15 — 20 үдэр урда тэдэнээ һүнинь хотонһоо гаргажа, дулаан хашаада оруулжа хонуулдагбди. Тиихэдээ байрадань хохир дэбдижэ үгэдэгбди, — гэжэ энэ хонишон хөөрэнэ.

Эндэ байрань хурьга абахада ехэ таарамжатай зохидоор түхеэрэгдэнхэй. Ханань нариншаг модоор бариһан аад, дээрэнь һургааг зэргэлүүлжэ, дэгнүүл дэбдеэд, һолоомоор зузаан болотор хушаһан байна. Хашаань утаашаа 90 метр, хажуу тээшээ 12 метр үргэнтэй, ханань өөдөө 1,2 метр үндэртэй, досоохинь 980 дүрбэлжэн метр талмайтай гэхэ гү, али нэгэ хониндо 1,2 дүрбэлжэн метр тухай газар хүртэнэ.

Хурьгадай олооро гаража эхилхэһээ недели урид байра соогоо нарай хурьгатай хонидой нэгэ нэгээрээ байха багахан таһалгануудые, мүн бүлэг-бүлэгөөрөө байха горьтойхон таһалгануудые түхеэрнэ.

Хонидой олооро түрэжэ эхилхэһээ хэдэн үдэр урда отарынхид үдэр, һүнигүй ээлжээгээр манадаг юм. Ээлжээндээ манаһан хонишон бүхэн хурьгадые абажа, эхынь хүхэ дэлэн угаагаад, хурьгандань, эхэдэнь адли тэмдэг табижа, амяараа таһалгада оруулдаг. Һүүлээрнь нарай хурьгадые харадаг хүндэ тушаажа үгэдэг байна. Тус отарада нарай хурьгадые нүхэр Норбоевой өөрынь эхэнэр Цырма Лодоевна һайнаар хаража түлжүүлдэг юм.

Түл абалгын үедэ отарын хонишодой нэгэниинь халаан соо хэды хурьган абтааб гэжэ тусхай дэбтэртэ тэмдэглээд, тэдэнээ номерложо, хурьган бүхэниие шэгнэдэг.

Нарай хурьгад эхэтэеэ түрүүшын хоёр-гурбан үдэр байлгагдаад, саашадаа бүлэг-бүлэгөөрнь сакман болгожо, ехэ таһалгада оруулагдана. Зарим ушарта һайн сула хурьгадтай хонид оройдоол нэгэ сүүдхэ соо амяараа байлгагдаад, бэшэнтээ ниилүүлэгдэдэг. Харин эхир гү, али бэеэр һула, муушаг хурьгадтай хонидые 3 — 7 хоног хүрэтэр амяарань байлгаха ушар гарадаг.

— Нарай хурьгадые сакман болгожо түлжүүлхэ гээшэ тон харюусалгатай хүдэлмэри юм. Нэгэ таһалгада хоногоороо, бэеэрээшье адлирхуу хурьгад оруулагдажа, сакман болгогдоно. Тэдэнэй соо харууһанай мууһаа нэгэшье хурьган эхээ олонгүй гү, али элдэб үбшэнһөө үхэхэ гарзалха ушар байха ёһогүй. Туранхай, хурьгаяа хүсэд саһхаадаггүй хонидые дары илгажа, тусгаар харууһа, тэжээл дээрэ табидагбди,—гэжэ Дамба Цыренович хэлэнэ.

НАРАЙ ХУРЬГАТАЙ ХОНИДТО—НАРИН ХАРУУҺАН

Эндэхид хонидой олооро хурьгалжа байха үедэ тэдэнээ һайнаар эдеэлүүлхэ, харууһалха хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулдаг. Амяараа, мүн сакман соошье байһан хонидто тус бүридэнь 200 грамм үбһэ, 150 грамм зелёнко, 500 грамм силос, 150 грамм орооһо тарянай зүйл үгтэдэг. Түрэһэн хонидтоо яахадаа иимэ бага тэжээл үгөө гээшэб гэхэдэ, нёдондо совхоздо үбһэ тэжээл дутамаг байжа, малай үбэлжэлгэ тон бэрхэтэй байдалда үнгэрөө бшуу. Тиимэһээ хонишод хурьгатай хонидоо бүхэли үбэлдөө шахуу адуулжа гараха баатай болоо һэн. Жэшээнь, гараһаар 7—15 хоногтой болоһон хурьгатай хонид үдэрэй 3 — 4 час, тиихэдэ 15 — 20 хонолон хурьгатай хонидые үдэртөө 4 — 5 час адуулдаг байгаа. Эхынь бэлшээридэ гаргаад, томохон болоһон хурьгадыень түрүүнһээ үбһэ тэжээл эдюулжэ һургаа юм. Жэшээнь, 10 — 15 хоногтой хурьгадта тус бүридэнь 100 грамм холимол тэжээл үгтэдэг, мүн таһалга соонь боолтотой һайхан үбһэн саг үргэлжэ байдаг. Тэндэнь тэбшэ соохоно дабһан, нюдэһэн мел, тусхай амһарта соо уһа хэжэ үгэнэ.

Мартын 10-һаа томохон болоһон хурьгадые үдэрэй дулаанда байраһаань гаргажа, газаагуур сэнгүүлдэг байна. Харин апрелиин 10-һаа хойшо тэдэнээ эхэтэйнь бэлшээридэ гаргажа эхилдэг. Энэ үедэ бүхы хурьгадынь оройдоол 3 ехэ сакман болгожо таһалагдана. Тиихэдээ хурьгадаа һүнинь эхэһээнь һалгаажа, орооһо тарянай зүйл эдюулдэг. Байгша ондо энэ бригадын хонишод хурьгадаа 4 — 4,5 һаратай болоходонь эхэһээнь һалгаагаа һэн.

Энэ жэлдэ үбһэ тэжээлээр дутамаг, бэрхэтэй үбэлжэлгын байбашье, хурьгаднай яһала һайн. Эхэһээнь һалгаахадамнай эмэнүүдынь тус тустаа 23,8 килограмм, эрэнүүдынь 24 килограмм, харин бүри томонуудынь 28—30 килограмм татаһан байна,— гэжэ түрүү хонишон хэлэнэ.

Мүнөө нүхэр Норбоевой отарынхид хонидоо ороондо оруулхаар бэлдэжэ байнхай. Нёдондо хонидые бэлшээхэдэ тон таарамжагүй байһаниие хараадаа абажа, байгша ондо эхэ хонидоо оруулжа адуулхын тулада 8 гектар тэжээлэй ургамалнуудые таряа. Энээнэйнгээ ургасые һара хахадай туршада хонидтоо эдюулжэ таргалуулаад, үрэжүүлжэ эхилхэ юм. Илангаяа үдэрэй халуунда тэндэ хонид оруулагдажа адуулагдаха байна.

— Эхэ хонидоо тобир тарган болгожо, хаһа сагтань һайнаар ороондо оруулхын тула бүхы оролдолго гаргажа байна гээшэбди. Байгша ондо искусственна үрэжүүлгын хүдэлмэри нёдондонойхиһоошье эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, ерэхэ 1963 ондо бүри олон хурьга абаха зорилготойбди, — гэжэ нүхэр Норбоев найдамтайгаар мэдүүлнэ.

Хонидые наһаарань, нооһонойнь шанараар илгажа, һайнаар харууһалха, мүн хурьгадые зүбөөр түлжүүлхэ гэхэ мэтэ үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриие тон шадамараар эмхидхэдэг байна. Энэ хонишон хонидой харууһа, тэжээл эмхидхэхэ, үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри хэхэдээ гансахан зоотехнигэй заабари дүүргээд лэ байдаг бэшэ, харин өөрөө тон бодомжотойгоор, холын хараа бодолтойгоор ажалладаг байха юм.

ШЭНЭ ҮҮЛТЭРЭЙ НАРИН НООҺОТОЙ ХОНИТОЙ БОЛОХЫН ТҮЛӨӨ

Совхозой эрхим түрүү хонишодой нэгэн нүхэр Норбоевто 1958 ондо элитнэ эрхим классай эхэ хонид даалгагдажа үгтэһэн байгаа. Тиигэжэ тэрэ түрүүшынхеэ совхоз соогоо манай эндэ таараха, тусгаар һайн үүлтэрэй хусануудые түлжүүлжэ эхилээ һэн.

Юуб гэхэдэ, хэрбээ саашадаа нютагай үүлтэрэй шэрүүн нооһотой эхэ хонидто гансахан нарин нооһотой хусануудые табяад лэ байха болоо һаамнай, саашадаа хонин һүрэгэймнай үүлтэр улам муудаха, бэеэршье бага, манай эндэхи эрхэ байдалда ёһоор таарахагүй, хэтэрхы нарин нооһотой мал болошохо юм. Тиимэһээ совхозойхид энэ дутагдалые усадхахын тула хонидой үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэжэ, ёһотойл нарин нооһотой, бэеэр сула шэрхишье, манай сагай шэрүүн уларилда даданги, эрхим шанартай нооһо, мяха ехээр үгэхэ хонидые олон болгохо зорилго табяа һэн.

Нэн түрүүн тиимэ һайн үүлтэрэй, нютагай эрхэ байдалда һайн тааpaxa, бэеэр, нооһонойнгоошье шанараар саанаһаа асарагдаһан хусануудһаа дутуугүй, эрхим үүлтэрэй хусануудтай болохо шухала байгаа. Тиигэжэ 1957 ондо нүхэр Норбоев нэгэ отара эмэ хурьгадые тушаажа абаа бэлэй. Түрүүшын жэлдэ тэдэнэйнгээ тус бүриһөө 4 килограмм шахуу нооһо хайшалаа. Тэдэнэйнгээ бэеынь, нооһонойнь шанараар илгажа, жэжэ муунуудайнь орондо элитнэ эрхим классай түлгэнүүдые нэмэжэ табяа. Түлгэнүүдэйнгээ жэл хахадтай болоод байхада ороондо оруулжа, 1959 ондо хурьгалуулаа һэн. Тэдээн сооһоо бэеэр сула, һайн эрэ хурьгадыень илгажа, тусгаар харууһанда табяа юм. Үсхэбэрилгэдэ табигдаха тэдэ эрэ хурьгадые совхозой үнинэй хонишон Д. Ж. Цыбеновтэ тушаажа үгэбэ. Энэ хонишон тэдэнээ оролдосотой һайнаар харууһалжа, жэлтэйдэнь тус тустань 51—52 килограмм шэгнүүртэй болгожо, 5,6 килограмм нооһо хайшалаа. Тэдэ хусануудынь хоёр жэлтэйдээ тус тустаа 8,7 килограмм нооһо үгэжэ, 77 килограмм шэгнүүртэй болоһон байгаа. Харин бүри томонуудынь тус бүридөө 10 — 11 килограмм эрхим шанартай нооһо үгөөд, 80 — 97 хүрэтэр килограмм татадаг болоо.

Нүхэр Норбоев хонидойнгоо харууһа, тэжээлые шадамар бэрхээр эмхидхэжэ, даалгагдаһан ажалдаа үнэн зүрхэнһөө оролдосотойгоор хандан, тэдэнэйнгээ үүлтэрые жэлһээ жэлдэ улам һайжаруулаа. Жэшээнь, 1958 ондо тэрэнэй отарын жэлтэй болоһон түлгэнүүдэй тус бүриһөө 4 килограмм нооһон абтаа. Харин удаадахи 1960—61 онуудта хонин бүриһөө дунда зэргээр 4,47 — 4,58 килограмм нооһо хайшалжа шадаһан байна. Эхэ хонидынь тус бүридөө 50 — 55 килограмм, харин зариманиинь 60 — 68 килограмм татадаг болоо. Нёдондо отарынхид өөһэндынгөө совхоздо түлжүүлэгдэһэн тусгаар һайн үүлтэрэй хусануудай үрөөр бүхы эхэ хонидоо үрэжүүлээ юм. Мүнөө тэндэ тус тустаа 70 — 95 килограмм шэгнүүртэй, 10,1—10,8 килограмм нооһо үгэдэг дүрбэн томо хуса үрэжүүлгэдэ бэлэдхэгдэжэ байнхай.

—Даб дээрэ тоолоxо үзэхэдэ, бүхы хонидоймнай 15 процентнь эхирлээ гэхэ гү, али 117 хонин 2—2 хурьга түрэһэн байна. Тэдэнэй хурьгадынь бэеэр томо, өөдэргэн суланууд. Хэрбээ энээнһээ урда грозненско үүлтэрэй хусануудай түл—хурьгадые эхэһээнь һалгаахадамнай тус тустаа 19-20 килограмм татадаг байбал, мүнөө өөһэдымнай хусануудай түл 23,8-24 килограмм шэгнүүртэй болонхой. Өөһэдынгөө түлжүүлһэн хусануудай үрөөр хонидоо үрэжүүлхэдэ али тухай ашагтай байһаниие жэлэйл һүүлдэ мэдэхэ байхабди,—гэжэ Дамба Цыренович хөөрэнэ.

Эрхим шанартай нооһо, мяха ехээр үгэдэг хонидые олоор үсхэбэрилхэ талаар нүхэр Норбоевой хэжэ байһан ажал айхабтар ехэ удха шанартай гээшэ. Саашадаа энээниие бүри һайнаар эмхидхэжэ шадаа һаа, ойрын жэлнүүдһээ нарин нооһотой буряадай шэнэ үүлтэрэй хонидые бии болгохомнай лабтай.

Ёһотойл замай залууршан, эрхимэй эрхим хонишон. Дамба-Цыренович Норбоев өөрынгөө жэшээтэ һайхан, эсэшэ сусашагүйгөөр оролдосото ажалаар гансашье Борьёогой совхоздо суурхана бэшэ, бүхы Буряад орон доторoo мэдээжэ болонхойл.

Нүхэр Норбоев олон жэлдэ хонин ажал дээрэ хүдэлхэ зуураа, СССР-эй совхозуудай Министерствын, КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй болон БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй Грамотаар хэдэн удаа шагнагдаа. Энэ хонишон нёдондо ажалай шэн габьяа, баатаршалга гаргагшадай тоодо орожо, Хүндэлэлэй дэбтэртэ бэшэгдээ һэн. Байгша ондо тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригадынхидта коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдонхой.

Түрүү хонишон Дамба Цыренович совхозойнгоо бүхы хүдэлмэрилэгшэд, сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө дунда хододоо хүндэтэй, магтаалтай ябадаг. Ниитын хэрэг ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, совхозойнгоо хүдэлмэришэдэй комитедтэ оло дахин һунгагдаа. Мүнөө нүхэр Норбоев совхозой парткомой, КПСС-эй Буряадай обкомой гэшүүн болонхой.

Р. ПИЛДАНОВ,
Т. БАШКУЕВ,
Н. КЛИКУНОВ.

Үзбегэй ССР. Дунда Азиин …-шэнжэлэлгын институт …р уһалалгые электрын …р оньһожоруулха шэнэ …нануудые полинууд дээ… туршажа үзэхын тулада … үеын приборнуудаар хангагдаһан нүүдэл лаборатори соо. Техник В. К. Козлов (зүүн гарһаа) навеснэ агрегадые туршалгын хойноһоо ажаглан хаража байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ЭРДЭМТЭДЭЙ ЛАБОРАТОРИНУУДҺАА

Зүрхэнэй үбшэ эмшэлхэ арга

Оронойнай мэдээжэ эрдэмтэ профессор Николай Синицын олон жэлэй туршада эрдэмтэдтэй ажаллажа, зүрхэнэй хүндэ үбшэниие эдэгээхэ арга бэдэрнэ. Гадар талаһаа гэмтэжэ үбшэлһэн зүрхые заабол эдэгээхэ, хуушан хэмдэнь оруулха зорилго табяад, амитадай бэе дээрэ олон туршалганууд үнгэргэгдэжэ, зүрхэнэй үбшэниие эмшэлхэ шэнэ арга тодоруулагдаба. Тэрэ аргаар гадар талаһаа гэмтэһэн зүрхэн гансашье эдэгэдэг бэшэ, харин гааража байһан үбшэниинь эм домой хүсөөр түргөөр болюулагдадаг, үгышье һаа эхилэн татажа байһан үбшэниень бууруулагдадаг.

— Дээдэ түрэлэй амитадайшье органууд, зүрхэншье һаа — бэшэнүүдтэйл адли эдэгэжэ болохо юм. Би энээниие 200 нохойн бэе дээрэ туршажа үзөөд, мэдэдэг болооб, — гэжэ профессор Н. П. Синицын ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлнэ.—Туршалга хэжэ олоһон аргануудаймнай мүнөө дээрээ эмнэлгэдэ үргэнөөр хэрэглэгдэхэеэ байгаашьегүй һаань, Горьковско эмнэлгын институдай лабораторинуудта хэгдэһэн туршалганууд илангаяа зүрхэнэй үбшэниие эмшэлдэг хирургнуудта туһатай байхань дамжаггүй. Юуб гэхэдэ, гансал хирургнуудай операци хэһэнэй үндэһөөр инфаркта болон бусад үбшэнһөө шалтагаалжа гадар талаһаа муудажа үбдэһэн зүрхэн эдэгээгдэнэ ха юм.

Зүрхэнэй үбшэнэй яажа эдэгэдэг тухай эрдэмтэ иигэжэ мэдүүлбэ:

— Манай туршалгашад олон ондоо шэнжэлгэнүүдые үнгэргөө,—гэжэ профессор Синицын хэлэнэ.—Жэшээлхэдэ, түрүүшын шэнжэлгэдэ нохойнуудай зүрхэнэй гадар талынь мяханһаа, угышье һаа досоохи ангархай сооһоонь бага зэргэ мяхан отологдожо абтаһан байгаа. Тиигээд элдэб зүйлэй арһан, ондоо мяхан, капрон, заримдаа сэмбын үртэһэшье тэндэнь табигдаһан байха юм. Операциин һүүлдэ шархыень бүглөөд байһан эдэ зүйлнүүдэйнь хажуугаар шэнэ мяхан ургаад, зүрхэн бүхэ гадартай болоно.

Тиихэдэ нохойн зүрхэнүүдтэ инфаркт үбшэн халдаагдажа, олон туршалга үнгэргэгдөө. Энэ ушарта шэнжэлэгшэд зүрхэнэйнь гадар талаһаа үбшэнтэй мяхыень отолжо хаяад, капрон гү, үгышье һаа ондоо юумэнэй үртэһэ орондонь табиһан байна.

Эдэ олон туршалганууд амжалтатайгаар үнгэрөө. Амитадай зүрхэндэ табигдаһан «халааһан» тэдэниие үхэлһөө абараа, эмшэлэгдэһэн зүрхэнэйнь гадар эдэгээгдэжэ, хуушан түхэлдөө ороо ха юм.

Түрүүшын иимэ амжалта туйлаһанайнгаа һүүлдэ, шэнжэлэлэй хүдэлмэриие үргэдхэжэ байнабди. Илангаяа һүүлшын жэлдэ лабораторидомнай зүрхэнэй үбшэ эдэгээхын тула эм домой зүйлнүүд шалгагдаба. Тиихэдээ түрүүшээр нохойн зүрхэндэ үбшэ халдаагаад, эмэй хүсөөр аргалагдаба. Тиимэ туршалга хэжэ, табиһан зорилгодоо хүрөөбди. Зүрхэнэй үбшэнэй эм домой хүсөөршье номгодхогдодог байһаниинь элирээ.

Гансашье энэ бэшэ, эмнүүлэгдэһэн амитадай зүрхэнэй гадар мяханай шарха бүри богони болзор дотор эдэгээгдэнэ. Түрүүшын туршалгада ороһон зарим амитадай зүрхэнэй мяхан 60-дахи хоногтоо, удаадахи туршалгада 40-дэхи хоногтоо хог таһа эдэгээ,—гэжэ нүхэр Синицын хөөрэнэ.

Профессор Синицынэй бодолоор инфаркт үбшэниие гэхэ гү, али зүрхэнэй доторхи ангархайн хабдарые эмшэлхэ хирургнууд энэ туршалгын дүнгые хараада абаха. Зүрхэнэй муудаһан талые абажа хаяад, ондоо юумэнүүдые орондонь һуулгажа эмшэлдэг болохо байна. Тиихэдэ бии байһаншье, гаргагдахашье эм домынь зүрхэнэй үбшэниие богони болзорто эмнэжэ эдэгээхэ арга хирургнуудта олгоно бшуу.

БУРЯАД ҮНЭН

3-дахи нюур

1962 оной июлиин 27.

Хилын саанаһаа

Финлянди фестивальда бэлэдхэнэ

ХЕЛЬСИНКИ, июлиин 24. (ТАСС). Хельсинкидэ болохоёо байһан Залуушуулай болон студентнүүдэй бүхэдэлхэйн VIII фестивальда Финляндиин 2 мянга шахуу эдир залуу хүбүүд, басагад хабаадаха юм. Хүдэлмэришэд болон тараашадһаа, студентнүүд болон һурагшадһаа, профсоюзуудай гэшүүдһээ, спортсменүүдһээ, политическэ элдэб үзэл баримталагшадай түлөөлэгшэдһөө, шажанай ажал ябуулагшадһаа фестивальда хабаадаха делегаци бүридэнэ. Финскэ делегациин хүтэлбэрилэгшэдэй тоодо парламентын депутадууд П. Айтио (ДСНФ), А. Сундель (Шведскэ арадай парти), В. Свинхувуд (Аграрна союз), профессор Ф. Иверсен болон эрдэм ухаанай, соёл культурын бусад элитэ ажал ябуулагшад оролсоно. Финляндиин фестивальна национальна комитедэй түрүүлэгшэ д-р Э. Алениус мүнөөдэр пресс-конференци дээрэ энээн тухай хөөрөө.

Национальна болон провинциин 16 фестивальна комитедүүд, предприятинуудта хэдэн зуун фестивальна комитедүүд бэлэдхэл хэжэ дүүргэхэеэ байна. Олон юумэ хэхэ хэрэгтэй байгаа. Юуб гэхэдэ, Финляндиин газар дээрэ фестиваль анха түрүүнээ болохоёо байна. Хэдэ мянган бэлэгүүд бэлэдхэгдээ, фестивалиие угтуулан, 5 мянга шахуу уулзалга, үдэшэ, һайндэр, концерт үнгэргэгдөө. Фестивальда зорюулагдан, орон дотор эхилһэн эстафетэ холын Рованиеми городһоо 2.500 километртэ ябаад байна. Июлиин 29-дэ Хельсинкидэ хүрэжэ ерэхэ. Эстафетынхидтэй 600 мянга гаран хүн хамтаралсаа. Кюми мүрэнэй голһоо ерэһэн эстафетые Хювинкя городой 2 мянган хүн зоной июлиин 22-то ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтахыень харахада һонирхолтой байгаа гээд Э. Алениус мэдүүлээ. «Фестивальда бидэнэр горьтой туһа нэмэри оруулжа шадахабди гэжэ би этигэнэб» гээд д-р Алениус хэлээ.

Макс Рейманэй мэдүүлгэ

БЕРЛИН, июлиин 26. (ТАСС). Германиин Коммунистическэ партиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь М. Рейман немецкэ болон гадаадын хэблэлдэ зорюулан, үсэгэлдэр мэдүүлгэ хээ. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

Аденауэрай правительство Юлихтэ (Рейнланд) атомна центр байгуулаад, атомна зэбсэг өөһэдөө бүтээжэ эхилээ гэжэ Берлиндэ болоһон Национальна фронтын национальна конгрессэй трибуна дээрэһээ июниин 17-до дэлхэйн олониитэдэ би мэдээсээ һэм. Доро дурсагдаһан һанаа сэдьхэл зобоомоор баримтые мүнөө дэлхэйн олониитэдэ би дуулгажа шадаха байнаб.

Баруун Германиин канцлер Аденауэр һаяшаг Париж ошожо, Франциин президент де Голльтой нюусаар үгэеэ ойлголсоо. Тэрээнһээ уламжалан, Баруун Германиин арми атомна зэбсэгүүдые болон атомна һомонуудые шэнжэлхэ, бэлэдхэхэ өөһэдын центрнүүдтэй болохо болоо. Энгэй зоной зүгһөө хинагдаха ёһогүй, эдэ түхеэрэлгэнүүдэй нэгэн Меттернихһээ урдуур Циттервальд Аргебирг хоёрой хоорондо байгуулагдаха юм. НАТО-гой Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүдэй верховно главна командалагшын тушаалһаа генерал Норстэдые сүлөөлһэн ушарые өөһэдын атомна зэбсэгтэй болохо һанаашалгаяа түргэдхэхэ зорилгоор хэрэглэхые Баруун Германиин арми оролдоно гэжэ мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ.

Мүрдэлгэ хэхын тулада профсоюзуудай түлөөлэгшэдһөө, атомна элшэ хүсэ шэнжэлдэг эрдэмтэдһээ, эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг организацинуудай түлөөлэгшэдһөө комисси дары түргэнөөр байгуулхые М. Рейман дурадхана. Комисси хадаа ФРГ-гэй мүнөө үедэ атомна зэбсэгээр хэр зэргээр хангагдаһые мүрдэжэ үзэхэ, тиигээд мүрдэлгынгөө үрэ дүн тухай олониитэдэ мэдээсэхэ ёһотой.

Зургаадахи жэлэй ой

КАИР, июлиин 25. (ТАСС). «Суэцскэ каналай бүгэдэ ниитын компаниие» Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын гүрэнэй мэдэлдэ абаһаар үглөөдэр зургаан жэл гүйсэхэнь. Энэ хадаа һаяхан бэеэ даанхай байдалтай болоод байһан гүрэндэ угаа шухала удха шанартай байгаа. Компаниие гүрэнэй мэдэлдэ абахын урда тээ Суэцкэ каналые гол түлэб Англиин болон Франциин капитал ашаглажа байһан юм. 90 шахуу жэлэй турша соо хариин компани ехэ ашаг олзо олодог, өөһэдынгөө баяжахын, ОАР-ай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахын тулада каналые хэрэглэдэг бэлэй. Каналай гүрэнэй мэдэлдэ абтахын урда тээ компани жэлэй турша соо 34 миллион фунт олзо оруулдаг байгаа. Тэрэнэй ойлдоол миллион үлүүтэйнь ОАР-ай мэдэлдэ ородог һэн.

Компаниие гүрэнэй мэдэлдэ абахадаа, Арабуудай Нэгэдэмэл Республика горьтой олзо оруулдаг болоһон байха юм. Суэцкэ каналаар гараһан суднануудай таможенно түлөөһэндэ 51,9 миллион фунт 1961 ондо абтаһан байна. Энэнь һүүлшын дүрбэн жэлэй турша соо 188 миллион үлүүтэй египедскэ фунт болоһон байха юм.

Суэцкэ канал Дундада далай болон Улаан далайе холбодог. Тэрэнэй утань 161 шахуу километр, үргэнинь 120—150 метр юм. Энэ хадаа уласхоорондын шухала замуудай нэгэн болоно. Һүүлшын дүрбэн жэлэй турша соо элдэб гүрэнүүдэй 72 мянга гаран судна канал соогуур ябажа гараа. Гансахан 1961 ондо 18 мянга гаран судна каналаар гараһан байгаа.

Суэцкэ каналай компаниие гүрэнэй мэдэлдэ абахадаа, Арабуудай Нэгэдэмэл Республика бэеэ даанхай гүрэн байһан эрхэеэ хуулитаар дүүргэжэ, каналай һаадгүй һайнаар хүдэлхэ ябадал хангаһан байна.

КПСС-эй Программа Бирмэдэ хэблэн гаргагдаба

РАНГУН, июлиин 25. (ТАСС). Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Программын текстые бирмэнскэ хэлэн дээрэ тусхай ном болгожо, «Восток» гэжэ хэблэл барлан гаргаа. «Баян дэлгэр общество байгуулха программа» гэжэ гаршагтай энэ ном 5 мянган хэһэг тиражтайгаар хэблэгдэһэн байна.

Москвада болоһон конгресс тухай Индиин вице-президент иигэжэ хөөрэнэ

ДЕЛИ, июлиин 25. (ТАСС). Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ хуряахын, эб найрамдалай түлөө Москвада болоһон Бүхэдэлхэйн конгрессэй удха шанарые Индиин вице-президент д-р Закир Хусейн ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, ехэ үндэрөөр сэгнээ. «Эрдэм ухаанай талаар хүн түрэлтэн угаа ехэ амжалта туйлаад байна. Эрдэм ухаанай эдэ үрэ дүнгые хүнэй ажабайдал һайжаруулхын тулада гү, али һандарал хохидол ушаруулхын тулада хэрэглэгдэхэ гү гэһэн асуудал тэдэнэй үмэнэ табигдана.

...Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха, ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай Москвагай конгресс эрид шанга эрилтэ хээ. Энэ хадаа хүн түрэлтэндэ энэрхы сэдьхэл түрүүлгэдэ туһалха байна» гээд Закир Хусейн хэлээ.

АМЕРИКЫН АТОМНА БОМБО ХАЯҺАНҺАА УЛАМЖАЛАН ХОХИДОГШОД

ТОКИО, июлиин 25. (ТАСС). Хиросима болон Нагасаки городууд дээрэ Америкын атомна бомбонуудай хаягдаһанһаа уламжалан, Япондо 300 мянга гаран хүн үбшэлжэ тулина. Хорото элшэ туяада дайрагдажа үбшэлэгшэдэй ойлдоол 250 мянганиинь хуулитаар бүридхэлдэ оронхой, бэшэнэниинь хүдэлмэриһөө хаюулхаһаа айжа, өөһэдынгөө үбшэ нюудаг байна. Хиросима префектурада 163.624 хүн хорото элшэ туяада дайрагдаһанһаа уламжалан үбшэн болонхой. Эдэ мэдээнүүдые Японой элүүрые хамгаалгын болон социальна хангалгын министерство дамжуулһан байха юм.

Баруун Берлиндэ хорото ааша гаргагдана

БАРУУН БЕРЛИН, июлиин 25. (ТАСС). ГДР-тэ хамаатай городой түмэр замай Баруун Берлиндэхи участогта харата муухай добтолгонууд хэгдэжэл байһаар. Хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Баруун Берлинһээ хорото ааша гаргадаг этэгээдүүд Вернерверк гэжэ станци шадар ябаһан поездые үсэгэлдэр шулуугаар шэдээ. Түмэр зам дээрэ ёһо гурим сахилгын хойноһоо хинадаг ГДР-эй транспортна полициинхидтэ мүн лэ добтолго хэгдээ.

Колонизаторнууд Алжирһаа зугадан ошоно

ПАРИЖ, июлиин 25. (ТАСС). Парижай хэблэлэй мэдээнэй ёһоор, июлиин 1-һээ (Алжирта асуулта хэгдэһэн үдэрһөө) июлиин 21 хүрэтэр 80 мянга гаран европынхид Алжирһаа Франци ороһон байна. Имагтал һүүлшын долоон хоногой турша соо 30 мянга шахуу хүн Францида ерээ.

СУДАН. Гинейдэдэ саахарай тростниие оньһон аргаар хуряажа байна. ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1962 оной июлиин 27.

РЕПОРТАЖ

Горнын абяан зэдэлнэ

Дээдэ-Онгостой. Эндэхи үзэсхэлэн һайхан байгаалиин дунда оршоһон үхибүүдэй лагерьнуудай нэгэн «Огонёк» («Галхан») гэжэ нэрэтэй лагерь. Энэ лагерьта нютагай промышленностиин, коммунальна ажахын, соёл культурын хүдэлмэрилэгшэдэй үхибүүд амардаг юм.

Үглөөнэй долоон саг 35 минута. Хэдэн томо гэр байранууд, спортын талмай, нээмэл эстрада, беседкэ гэхэ мэтэ барилганууд бүтүү бургааһан модон сооһоо харагдана. Хэншьегүй. Хон жэн. Үхибүүд бүхэ нойроор унтажа хэбтэнэ.

Горнист Вася Акимов хамагһаа түрүүн бодоод, хасарайнгаа булхайтар горно үлеэжэ, бодолгын дохёо наадана. Горнын абяан лагерь дээгүүр ханхинажа, аяар холуур, ой тайгаар зэдэлнэ.

Удангүй хаа хаанагүй хүл хөөрсэг боложо, ехэ бага абяан, һүүхирэлдээн, энеэлдээн соностожо эхилнэ. Үхибүүд унтариһаа һуга харайн бодоод, газаашаа гүйлдэн гаража, вожатануудайнгаа хүтэлбэри доро физзарядка хэжэ, бэеэ һэргээнэ. Һүүлээрнь унтаряа наринаар заһаад, нюураа угаахаяа алхалалданад.

Бүхы лагериин үглөөнэй жагсаал. Угаа һүр жабхалантай үе. Талмайн дундахи нарин үндэр баханын дэргэдэ пионер, октябрятанууд отряд отрядаараа жэрыжэ зогсонхой. Захиралтын һүүлээр баханын оройдо улаахан туг һэбшээндэ далбалзажа, лагериин удаадахи нэгэ үдэрэй захалһые мэдүүлнэ.

Үглөөнэй хоол бариһанайнгаа һүүлээр, отрядууд (эндэ хамтадаа 12 отряд юм) өөһэдынгөө түсэбэй ёһоор сагаа хубаан, туһатайгаар хэрэглэнэ. Заримань сэсэг түүхэеэ, сэнгэхэеэ дүтын ойн соорхой тээшэ дуулалдаһаар ошоно.

Талмай дээрэ 2-дохи отрядай пионернүүд пионервожата Галина Афанасьевна Тимофеевагай заабаряар «Дэлхэйн демократическа залуушуулай марш» дулаажа һурана, волейболоор наадана. Удаань тэдэнэр тэбэри тэбэри баглаа сэсэгүүдые баринхай, байра тээшээ соггой баяртайгаар алхалнад.

Нүгөөдэ зариман пионервожата Вера Овсянниковае тойроод, абяа аниргүй һуунад. Ехэл һонин ном уншажа байгаа ха даа! Басагад бүлэг боложо таһараад ном уншана, бүд дээгүүр олон янзын утаһаар угалзатуулан оёно. Хэншье миин һуунагүй. Баранда хэрэг олдоно.

Лагериин дэргэдэ гомо гол горхон урдадаггүй юм. Тиигэбэшье эндэ үхибүүдэй шунгаха томо бассейн түхеэрэгдэнхэй. Тэндэ багашуул үдын хоолой урда шунгана, наранда бэеэ шарана. Эдир тамарагшадай бэе хүрин хара болошонхой.

Нүхэдэйнгөө шунгажа байхада, огторгой өөдэ хараад бодолгото болон хөөрэлдэжэ хэбтэдэг хүбүүдшье байха. Аяар дээрэ, тэры үүлэдэй саагуур юун байгаа хаб? Бусад планетэнүүдтэ ажамидарал бии юм гү? Магад эдэ хоёрнай огторгойн нюусые тайлбарилха ерээдүйн Гагарин, Титовууд хэбтэжэ болоол!

Ой тайгаар ябаад, уһанда умбаад байхада, гэдэһэншье үлдэхөөр юм бэзэ. Тиимэһээ столово тээшээ үхибүүдэй яараашань гайхалгүй. Жэрысэ табяатай столнууд дээгүүр һайн шанартайгаар бэлдэгдэһэн эдеэ хоол. Үхибүүдые һайнаар эдеэлүүлхэ хэрэгтэ столовын хүдэлмэрилэгшэд ехэхэн оролдоно. Эдеэлжэ һуугшадай нюур харахада, эдеэ хоолойнгоо шанараар хүсэд хананги хэбэртэй.

Лагерьта байһан үхибүүд гэр соохиёо, газаахияа сэбэрлэжэ, клумба, грядканууд дээгүүрхи сэсэгүүдээ харууһалжа, ээлжээгээр столоводоо хүдэлжэ ажаллаад, онол дуршалтай болоно. Мүнөөдэрэй дежурнанууд: Валя Горкина, Леня Любочкин, Коля Тищенко, Саша Янин, Валерий Мелентьев болон бусад. Эдэнэр хартаабха сэбэрлэхэ, аяга, табаг угааха, стол сэбэрлэхэ, эдеэ хоол зөөхэ гэхэ мэтэ ажал хэнэ.

Үдын унталгын үедэ ахалагша пионервожата Лидия Кузминишна Десятова пионервожата, хүмүүжүүлэгшэдые суглуулаад, түсэбэй дүүргэлтэ, энэ үдэртөө бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ябуулга тухай хөөрэлдөө хэнэ.

—Лагериин ажабайда ралсалтай нягта холб ябуулха хэрэгтэ кружо хэн үүргэ дүүргэнэ,— риие эрхилэгшэ Никола вич Соловьев хөөрэнэ.— тографуудай, хатарай, танай, дархашуулай бо кружогууд эндэ ажалла

Һаяар уран гартанай нээгдэхэ юм. Тэрээндэ үнинэй бэлдэнэ. Миша нүхэдтэеэ уран гоё бишыхан хайрсаг, ваза тые дархална. Басагад һуунагүй: элдэб салфе лаад гоёон оёно.

Үхибүүд спортдо Волейбол, футбол, теннис атлетикэ гэхэ мэтэ сек эдэбхитэйгээр хабаадалса

Отряд хоорондын мүр ходо үнгэргэгдэжэ байда бэрхэ спортсменууд олон тоодо Валя Гриневич, Т зин гэгшэдые оруулжа

Лагерь хоорондын сп да һаяхан эндэ үнгэ Саянтада байратай с лагерь энэ мүрысөөндэ х саа. Спартакиада ехэ холтойгоор үнгэрөө.

Үдэшын хоолой һүүлээ гуу хүгжэм, огсом дуун цын талмайхан тээһээ со Эндэ уран һайханай бүл удаадахи концертдээ ба Зариман дуу дуулана, н лынь хатарна. Эдир арт лагерьтаа концерт хару гадна, хүршэ лагерьтаа, тын гэртэ ошожо, наада

Мүнөө үдэшэ октябрята һайндэр. Лагериин хаа талмай дээрэ түүдэг нос Һонин гээшэнь хэлэшэгүй! гэй дэргэдэ багашуул дуу хаһаа гадна, шүлэг хэлэ наадаа. Игэжэ энэ үдэш һонирхолтойгоор, хүхюун лигээр үнгэрөө.

Үдэшын жагсаалай һ унталгын дохёо үгтэжэ, абяа аниргүй болоно. нойроор унтажа хэбтэһэн галта үхибүүдые золтой һайхан ажабайдал хүлеэнэ

А. Ба

Шэнэ номууд

Хойто зүгтэхинэй рассказууд

МАНАЙ үргэн уужам Совет орон дотор хэды олон үндэһэ яһатан ажаһуунаб!? Тэдэнэр өөһэдынгөө соёл болбосорол улам хурданаар хүгжөөн, эрдэмэй далайн эршэгэ долгиие бүри хүсэтэйгөөр эбхэрүүлнэ.

Хараад үзэел даа. Хаанта засагай үедэ Холын Хойто зүгэй бүтүү шэрэнгитэ тайга соогуур һууһан бага буурай арадуудай нэгэн болохо эвенк зон эрдэм соёл гээшые огто мэдээгүй, балар харанхы байдалтай байһаниинь мэдээжэ. Мүнөө тэрэ арад эрдэм номтой, түбхинэһэн культурна болбосон ажабайдалтай болонхой.

Холын Хойто Баунтын нэлэнхы тайгын гүн дунда түрэжэ, эвенк арадай дундаһаа урган гараһан уран зохёолшо Василий Доколевые танижашье болохот. Энэ нүхэрнай нютагтаа эхин шатын һургуули дүүргэһэнэйнгээ удаа Хойто зүгтэхи арадуудые һургадаг Ленинградай институдай бэлэдхэлэй курсда ороһон байгаа. Василий Доколев тэрэ курсые 1939 ондо дүүргэһэнэйнгээ һүүлдэ Совет Армиин албанда ябаа. Тиихэ зуураа Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай гал дүлэн соогуур ябажа, дайниие илалта түгэлдэрөөр дүүргэлсээ. Мүнөө тэрэнэй үбсүүндэ дайшалхы хэдэн хайранууд яларна.

НҮХЭР Доколев Хойто Байгалай аймагай газетын редактор ябаа. Тэрэ үе соогоо хэдэн арбаад очерк, рассказуудые бэшэһэн байна. Тэдэ ажалынь нютагай газетэ, журналнуудта толилогдонхой. 1961 ондо ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Залуу гварди» гэжэ хэблэл «Москваһаа холын тайгын хоногишо хүрэтэр» гэһэн Хойто Зүгэй уран зохёолшодой рассказуудай суглуулбари хэблэн гаргаһан байна. Тэрээн дотор нүхэр Доколевой хэдэн рассказ оруулагдаһан байха. Уран зохёолшо «Бэркэн» гэжэ рассказ дотороо бага наһан тухайгаа, революциин урда тээ эвенк арадай эрхэ сүлөөгүй хүшэр хүндэ байдал тухай бэшэһэн байна.

Буряадай номой хэблэл «Хойто зүгтэхинэй рассказууд» гэһэн Василий Доколевой бэшэһэн шэнэ ном ород хэлэн дээрэ барлажа, һаяхан хэблэлһээ гаргаба.

Мүнөө Василий Доколев автобиографическа горьтойхон зохёол бэшэжэ байна.

„Локомотив" бүлгэмэй шатаршад эрхимлэбэ

Спортын зургаан бүлгэмэй хоорондо шатараар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө командануудай дунда мүрысөөн долоон хоногой туршада, Улаан-Үдэдэ боложо дүүрэбэ. Команда бүридэ табан эрэшүүл, нэгэ эхэнэр, нэгэ хүбүүн, нэгэ басаган—хамта найман шатаршад хабаадаһан байгаа. Тэдэнэй дунда мастерта кандидат болоһон долоон, бусадынь барандаа шахуу нэгэдэхи разрядай шатаршад байба. Хабаадаһан шатаршадай зэргын талые хараа һаа, Сумкин, Ушаков, Мельников гэжэ гурбан кандидадтай «Труд» бүлгэмэй командынхид илаха гэжэ һанахаар байгаа. Теэд бодото дээрээ нэгэшье кандидадгүй «Локомотив» бүлгэмэй команда хорин дүрбэ хахад очко абаад, түрүүлшоо. Шатаршадыень нэрлэхэдэ, Тоглоев, Казьмин, Бурлов, Метанов, Марактаев, Петр Бурлов, эдир шатаршан Шагжиев, эхэнэр шатаршан Комлева, шатарша басаган Иоффо гэгшэд болоно. Бэрхээр наададаг шатаршадай дунда эдэнэрэй ниимэ илалта туйлаһан ушарынь бэеэ зэһэжэ, бэлэдхэл һайнтайгаар уулзалгада ерээд, бусад командануудта орходоо эмхи журам һайнтай байһанайнь аша үрэнь энэ ха юм. Баһа интернат һургуулида һурадаг эдир шатаршан Шагжиев гэгшэ табаһаа табан очко абажа, баранһаа һайнаар наадаа, командаяа ехээр дэмжээ.

Хорин гурба хахад очко абаһан «Труд» бүлгэмэй команда хоёрдохи һуурида гараа. Хорин гурбан очкотой «Спартагай» команда гурбадахи, 21,5 очкотой «Буревестнигэй» команда дүрбэдэхи һуурида гараба.

«Труд» бүлгэмэй хоёрдохи, гурбадахи хюлгэ дээрэ наадаһан шатаршад нэгэшье хүндэ алдангүй гараа. Хоёрдохи хюлгэдэнь Ушаков Брянский хоёр ээлжээгээр бэе бэеэ халажа наадаһан байгаа юм. Гурбадахи хюлгэдэнь мастерта кандидат Мельников табаһаа дүрбэ хахад очко абажа, кандидадууд cooһoo илгараа. Тиибэшье «Динамо» бүлгэмэй арбан хоёр наһатай шатаршан Маншеев хүбүүхэнтэй наадаһан Мельников тэрээнтэй тэнсэжэрхиһэниинь халтай. «Буревестник» мэй арбан таба наһат таршан Иринчинов т дүрбэн очко абажа, ком ехээр дэмжэбэшье һаа рин бусад хуушан ш дынь һулаар наадажа, даяа гэдэргэнь татаһан Эхэнэрнүүд cooһoo «Сп бүлгэмэй үнинэй ша Норжима Бадмацырено баһаа дүрбэн очко аба мандадаа ехэхэн туһа

***

Республикын һайн спортын бүлгэмүүдэй на мүрысөөнэй һүүлээ түлэб энэ уулзалгада даһан арбан табан бэр таршадай блиц-турнир Мастерта кандидат Мо түргэн наадахадаа, бэр һанаа харуулжа, һуури эзэлбэ. Хоёрдох бадахи һууринуудые Н Амбаев хоёр хубаалда

Б-Ц. Цы

Үбһэшэдтэ айлшалба

Аймагай Культурын байшангайхид мүнөө ехэ сүлөө зайгүй байнад. Юуб гэхэдэ, ажахы бүхэндэ үбһэ хуряалга түлэг дундаа ябажа, тэндэ хүдэлдэг зониие соёлой талаар хангахань шухала.

Культурын байшангай директор П. П. Косыгин агитационно уран һайханай бригада бүридхэжэ, Анаагай, Хурбын, Үдын совхозой үбһэ хуряагшадта концерт харуулха, хөөрэлдөө үнгэргэхөөр гараба. Бригадын программада хүнүүдэй һонирхон хараха, шагнахаар зүжэг наадан, дуунууд олон.

Мүн тэдэнэр нютаг нютагай материалнуудые хэрэглэжэ, залхуу зайгуулнуудые шүүмжэлһэн шүлэг уншаха, дуунуудые гүйсэдхэхэ, бригада, звенонуудта ханын газетэ, «Дайшалхы хуудаһануудые» гаргалсаха юм.

Н. Самажапов.

Хори.

Сагай уларил

Буряадай гидрометбюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика соомнай үүлэтэйшэг байха. Гэбэшье урда аймагуудта зарим газарта бага зэргэ бороо орохо. Улаан-Үдэ хотодо үглөөгүүр 15—17, үдэрынь 28—30 градус дулаан байха.

Июлиин 28—29-нэй үдэрнүүдтэ республика соомнай бага зэргэ үүлэтэй аад, бороо хура орохогүй. Хойто аймагуудта һүниндөө 7—12, урда аймагуудта 12—17, үдэртөө 25—30 градус дулаан болохоор хүлеэгдэнэ.

ЗАҺАБАРИ

Газетымнай июлиин 24 мерой түрүүшын хуудаһанай шын колонкын хоёрдохи 4-дэхи мүртэ «намар тар гээшые хабар таригдадаг, зацай дороһоо 5-дахи мүр мар» гэһэн үгые «хабар» шахые гүйгдана.

Редакторай орл М. Н. НИМ

Манай адрес, телефону

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. редактора 32-74, ответ. секретаря—27-37, отделов партийной жизни пропаганды—24-74, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности, транспорта, информации 35-14, культуры, литературы и искусства—34-05, и рабселькоров—40-49, отдел переводов и корректоров — 35-95, бухгалтерия — 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00935. Зак. № 339